DUNYANIN BIRINCI SAATI
VACHERON
VE
CONSTANTİN
ACENTASI: Eminönü meydanı Arion saat mağazası. Mağazamızda son model mücevheratın zengin çeşifleri vardır

TAN

PERŞEMBE 12 Son Teşrin 1942 * TANEVİ, İstanbul Ankara Cad. No. 102 Telgraf: TAN İST. Telefon: 24310, 24318, 24319 * 5 KURUŞ Sekizinci Yıl 2598

Sümer Bank Yerli Mallar Pazarlar Müessesesi Müdürlüğünden:
Yeni gelen zengin ipekli çeşitleri ve hususî surette ve birbirinin eşi olmayan desenlerde bir Türk sanatkârına yaptırılan yalnız BIRER ROPLUKEMPRIMELER Yerli Mallar Pazarları mağazalarında serbest satılmaktadır.

Başvekilimizin Meclisteki Beyanatı

Ş. Saraçoğlu, Iktisadî Buhranın Zorluklarını Yenmek İçin Alınacak Tedbirleri Izah Etti

Ebedi Şef Atatürkün ölümünün yıldönümü dolayısiyle Reisicümhur İsmet İnönü, evvelki gün muvakkat kabri ziyaret ederek bir çelenk koymuşlardır. Yukarıki resimlerde Millî Şefimizi ve hükûmet erkânını kabri ziyaretleri sırasında görüyoruz.

Dar ve Sâbit Gelirli Vatandaşlar için

Hükûmet, Pahalılıktan En Çok Muztarip Olan 1.600.000 Vatandaşa Ucuz Fiyatla Bulgur, Pirinç, Yağ, Şeker, Ayakkabı ve Kumaş Vermeyi Kararlaştırdı

Fazla Kazançlardan Vergi Alınacak

Devlet Müesseseleri Mamûlâtının Fiyatları Ucuz Tutulacak - Kömür Sarfiyatı Azaltılacak ve Kok Kömürü Hariç, Fiyatlara Zam Yapılacak

Ankara, 11 (A. A.) — Büyük Millet Meclisinin bugünkü toplantısında Başvekil Şükrü Saraçoğlu aşağıdaki nutku söylemiştir:

Arkadaşlar,

Müsaadenizle hemen işe giriyorum.

Sizler Ankaradan ayrılırken her tarafta ve her malda bir kıpırtı başladı. Fiyat kıpırtısı.

Bu kıpırtı, dar bir zaman için de, yürüyüşe inkılap etti ve bu yürüyüş çok süratle bir koşuya ve bir koşuşmaya tahavvül etti ve böylece fiyatlar aldı, yürüdü. Öylesine yürüdü ki, her sabah yatağından kalkan her vatandaş eşi ile, dostu ile konuşarak ve gazetelerde okuyarak yeni fiyat artışlarile karşı karşıya kalıyor ve kendi kendine soruyor:

— Nereye gidiyoruz?

Diğer bir kısım halk da, hükûmetin hiç bir şey yapmadığını ve seyirci kaldığını görerek soruyor:

— Hükûmet nerede

Nihayet bazıları da hükûmeti şu veya bu iktisat mezhebine mal ederek, hâdiseleri kendi aklınca izaha çalışıyordu.

Her şeyden evvel, bu son mütalâaya cevap vereceğim.

Biz, ne Adam Smit'in talebesi, ne de Karl Marksın çırağıyız. Biz, sadece, içtimaî dini halkçılık ve iktisadî mezhebi devletçilik olan, siyasî bir fırkanın çocuklarıyız. — Alkışlar bravo sesleri —

Bizi ve işlerimizi yakından takip edenler ,bizim, fırka programına ne kadar bağlı olduğumuzu anlamakta zorluk çekmezler. Esasen, işe başlarken, memleketimizin en büyük mahsulü olan, hububat ve pirinç hakkındaki kararlarımızla pamuğa fiyat tesbit eden ve yüne ve yapağıya el koyan kararlarımız, bizim hangi yolun yolcusu olduğumuzu kâfi derecede göstermişti.

Fiyatların baş döndürücü bir süratle artması üzerine, sorulan Hükûmet nerede? sualine karşı da, hükûmetin her an işbaşında olduğunu, şimdi vereceğim izahat ve almakta olduğumuz kararlar gösterecektir.

(Devamı Sa. 3, Sü. 2)

Başvekilimiz Şükrü Saraçoğlu Meclis kürsüsünde

Dünkü Mecliste

Yeni Varlık Vergisi Kanunu Müzakere Ve Kabul Olundu

Tüccarlarla Emlâk ve Akar Sahiplerinden ve Büyük Çiftçilerden Bir Defaya Mahsus Olarak Alınacak Olan Verginin Esaslarını Veriyoruz

Ankara 11, (TAN) — Büyük Millet Meclisi bugün büyük günlerinden birini daha yaşamıştır. Başvekil Saraçoğlu'nun çok samimî, tam bir devlet adamına yakışan beyanatı gerek Mecliste, gerek Ankarada derin bir tesir bırakmıştır.

Dünyanın bir çok beklenmedik hâdiselerle dolu olduğu bir zamanda bütün memleketin Millî Şefinin büyük sesine candan kulak vererek, Büyük Millet Meclisinin ve onun itimat ettiği hükûmetin aldığı tedbirleri candan tasvip edeceği ve hükûmetten yardımını esirgemiyeceği hakkındaki kanaat burada umumîdir.

Meclis öğleden sonraki toplantısında encümenlerde tedkik edilen varlık vergisi kanununun hükûmetin teklifi üzerine müstaceliyet kararile müzakeresine geçmiştir. Kanun 349 reyle ve ittifakla kabul edilmiştir. Bu arada söz alan hatipler millî mücadele senelerinde Anadoluda tüccarların istiklâl savaşının kazanılmasında fevkalâde maddî yardımda bulunduklarına işaret etmişler ve içinde bulunduğumuz favkalâde günlerde de memleketin ni-

Devamı Sa. 2, Sü. 4

Hükûmetçe Alınacak Yeni Tedbirler

Hükûmetmiz yeni tedbirler almak lüzumunu duymuştur. Cumhuriyet hükûmeti kurulduğu zaman memleketin iktisadî bünyesini bozan unsurları tasfiyede nasıl tereddüt etmedi ise, bugün de, huzursuzluğu yaratmada ve çoğaltmada âmil olanlara karşı şiddetli tedbirler alınacağını Millî Şefimizin nutku anlatmağa kâfidir. 12 Kasım 1942

"Patladığı günden beri dünya harbine memleketimiz en ziyade bugün yaklaşmıştır. Hakikî kuvvetlerimizi, sağlam vaziyetimizi bulandırıp gölgelendiren bir manevî telâş ve ıztırap havası bugün vatanımızın üzerinde esmektedir. Böyle haller bir milleti hastalıklı ve zayıf gösterirler. Hastalıklı millet bünyeleri haricî tehlikeleri süratle üzerine çekerler.,,

Bu sözler İnönün'nün tarihî tecrübelerine dayanıyor.

Osmanlı imparatorluğunu yıkan âmilleri yakından bilen, tefessüh etmiş bir imparatorluğun üzerinde Atatürk'le beraber yeni bir devlet bünyesi kuran Millî Şefimiz Inönü için "Hasta adam,, sıfatile dünyayı paylaşan milletlerin bu imparatorluklara niçin ve ne sebepler altında saldırdıkları malûmdur.

Cumhuriyet inkılâbı, imparatorluğu içinden çökerten dahilî zıddiyetleri tasfiye ederken, memleketin iktisadî bünyesinde parazit rolü oynayan mültezimleri kaldırmakta tereddüt etmemiş, ecnebî sermayesine karşı millî bir iktisat kurmak, sanayileşme hareketlerile yarım müstemleke halinden kurtulmak için tedbirler almada geçikmemiştir. Çünkü bir devleti içinden çökerten en büyük âmil, iktisadî mekanizmasındaki bozukluk ve adaletsizliktir.

Dahilî çöküntü, emperyalist devletlerin en çok dayandıkları kuvvet, "Hasta adam,, "Hasta millet,, de kullandıkları silâhtır. Osmanlı imparatorluğunu parçalamak için toplanan bütün konferanslar, yapılan harpler, muahedeler daima bunu kendilerine bir mazeret olarak kullanmışlardır.

Bütün memlekette mevcut olan sıkıntı bir dereceye kadar harbin doğurduğu huzursuzluktur. Fakat, bu huzursuzluğu şahsî menfaatleri hesabına arttıran

Devamı Sa. 2, Sü. 6

Mihver Kuvvetleri Vichy Fransasını Dün Sabah işgale Başladı

Münih'te M. Hitler'le Görüşen M. Laval Vichy'ye Döndü - Mareşal Petain Almanyayı Protesto Etti - İtalyanlar, Korsika'ya Asker Çıkardı - Fransız Donanması Henüz Toulon'da

Berlin 11, (A. A.) — Alman orduları başkomutanlığının tebliği: cenup Fransaya İngiliz Amerikan mutasavver ihraç teşebbüsleri karşısında Fransız arazisini himaye için, Alman kıtaları 11 son teşrin sabahı işgal altında bulunmayan Fransa hudut hattını geçmişlerdir. Alman kıtalarının harekâtı plân mucibince devam etmektedir.

★

Roma 11, (A. A.) — "Stefani,, Alman yüksek başkomutanlığile anlaşarak Italyan kıtaları Akdeniz kıyıları müdafaasını temin için bu sabah işgal edilmemiş Fransız sınırını geçmiştir.

Kararın sebepleri

Londra 11, (A. A.) — Paris radyosunda Alman ordusunun

Devamı Sa. 2, Sü. 1

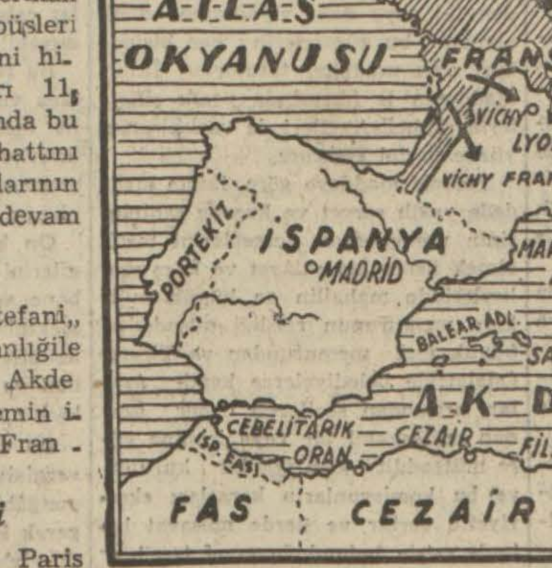

Mihver kuvvetleri tarafından işgaline başlanan Vichy Fransası ile Korsika adasını ve şimal Afrikayı gösterir harita

Şimal Afrikanın Teslim Olduğu Resmen Bildirildi

Amiral Darlan, Müttefik Başkumandanı İle Görüştükten Sonra Fransız Kıtalarına Muhasamatın Kesilmesini Emretti

Amerikan Kuvvetleri Tunus'a Yürüyor

Mareşal Petain

Vaşington 11, A.A.) — Müttefikler umumî karargâhı şimal Afrikasının teslim olduğunu bildirmiştir. Bunda Fas da dahildir.

Tebliğ: Ingiliz ve Amerikan kuvvetlerinin Cezayir'den Tunusa doğru süratle ilerlemekte olduklarını ilâve etmektedir.

A. Darlan'ın emri

Şimal Afrika müttefikleri karargâhı 11, (A. A.) Amiral Darlanın ve general Eisenhower'in

Devamı Sa. 2, Sü. 3

İKİNCİ CEPHE

Avrupada 1943 Yılında Açılacak

Churchill, Roosevelt Beyanatta Bulundular

Vaşington 11, (A .A.) — Roosevelt ve Churchill, Avrupada ikinci cephenin 1943 den evvel açılmamasına karar vermişlerdir.

Churchill'in nutku

Londra 11, (Radyo 19,45) — Başvekil Churchill bugün Avam Kamarasnıda beyanatta bulunarak harp vaziyetini anlatmış ve Rusyanın mukavemetinden ve düşmana verdirdiği muazzam kayıpların mihvercilerin harp kabi

Devamı Sa. 2, Sü. 3

Nevyork'tan

Atlanta'da

"Rüzgâr Gibi Geçti,, Romanının Muharriri İle Neler Görüştük?

M. Zekeriya SERTEL

Başmuharririmizin bu yazısı Bugün ikinci sahifemizdedir

Askerî Vaziyet

Cebelitarık Tehdit Altındadır

Almanların Bu Kaleye Karşı Bir Taarruz Beklenebilir

Yazan: Necati Yaşmut

Şimalî Afrikada batı ve doğuda vaziyet süratle inkişaf etmektedir. Bu vaziyet karşısında, sekizinci ordu önünde ricat etmekte olan Mihver kuvvetlerinin herhangi bir hatta tutunabilmeleri bahis mevzuu olamaz. Ancak kurtulabilen Mihver birliklerinin Afrikadan İtalyaya nasıl geçebilecekleri bahis mevzuu olabilir.

Mihverin, Afrikadaki ordusunu kurtarmak için bugün elindeki imkânlar kaybolmuş bulunmakla beraber, müttefiklerin Akdenizde temi

Devamı Sa. 2, Sü. 7

Edebî Roman

GELİNLİK KIZ

No. 13

Yazan: Kerime Nadir

Üzgün ve kararsızdım... Onu ne tamamen unutabiliyor, ne de kat'i bir kanaate varıp müsterih olabiliyordum. Bir gün Nesime telâşla geldi. "Sana çok mühim bir havâdisim var!,, dedi. Ben önce bu havâdisi kendi işlerime dair sanmıştım. Çünkü evlenmek üzere idi. On beş güne kadar Tarsusa hareket edecekti. Halbuki, gözlerime şeytanî nazarlarla baktığını görünce işi anladım: "Cüneyt bey dün yanıma geldi ve benimle hususî bir mesele hakkında görüşmek istediğini söyledi. Halbuki, vakit akşam üzeriydi ve nişanlım beni almağa gelmişti.. Tabii konuşamadık. Her halde bugünlerde sana müjde getireceğim!,, dedi.

Günleri nasıl sabırsızlıkla saydım anlatamam!.. Nesimenin düğününe kadar sonsuz bir heyecan ve ıztırapla bekledim.. Nihayet o gün arkadaşım kulağıma eğildi ve: "Evvelki gün Cüneyt beyle görüştük.. Meseleyi sana mektupla mufassal yazarım, şimdi anlatmama zemin müsait değil!,, dedi.

Bu cevap beni çok üzmüş ve düşündürmüştü.. Ortada müsbet bir keyfiyet bulunmadığı muhakkaktı.. Fakat menfî ihtimali de kabul etmek istemiyor, Cüneydin bana açılamadığına ve gayesine erebilmek için bir vâsıtaya ihtiyaç duyduğuna hükmediyordum..

Nesime mektubu geciktirmedi.. Bu suretle gözlerimin önündeki esrar perdesi kalkarak hakikati gördüm.

Lâkin bu hakikat hiç de memnuniyet verici değildi. Beni ona çok daha sıkı bağlarla bağladığı halde içim de daimî bir üzüntü düğümü olup kaldı..

Feyzâ sözünü bitirince, masanın gözünden başka bir mektup çıkarmıştı. Titreyen parmaklariyle zarfı açarak:

— İşte bak! Dedi. Bu mektubu da dinledikten sonra neticeyi kavramış olacaksın!.

Pürüzlü ve heyecanlı bir sesle okumağa başladı:

"Sevgili kardeşim:

Buraya gelir gelmez ilk işim sana yazmak oldu. Cüneyt beyle görüştüklerimizi aynen naklediyorum:

Rahat konuşabilmek için tenha bir pastahane intihap etmiştik.. Benden öyle çekiniyor ve sıkılıyordu ki, müsteadiyen yüzündeki terleri siliyor ve:

"— Belki nişanlınız bu hareketimizi hüsnü telâkki etmez!,, Diyordu.

Nişanlımın vesveseleriyle bu dostça görüşmenin hiç bir münasebeti olmadığına kendisini temin ettim ve müsterih kalple konuşmasını diledim. Bir türlü başlayamıyor, ellerini uğuşturuyor, sinirli hareketler yapıyordu. Nihayet azimle doğruldu ve dedi ki:

"— Sizinle görüşmek istediğim hususî meselenin kime taallûk ettiğini elbette tahmin etmişsinizdir. Benim gerek Feyzâ hanıma ve gerek ailesine büyük hürmetim vardır. Bunu kendileri de çok iyi bilirler.. Feyzâ hanımla uzun zaman mektuplaştık. Siz bu mektupların muhteviyatına vâkıf olduğunuzu bir söz arasında bildirdiğiniz için açık konuşuyorum. Mektuplarımda kendisine karşı takındırdığım ve hayranlığımı ifade etmek için uğraşmıştım. Aldığım cevaplar da beni tatmin edecek mâhiyette idi. Yalnız, ruhlarımız bu derece anlaştığı halde bir türlü kendisine daha fazla açılamamış ve onun benden pek haklı olarak beklediği meşruh teklifi ağzıma alamamıştım.

İşte şimdi size, elimi kolumu bağlıyan ve beni kat'i bir sükûta mecbur eden bu sebebi izah edeceğim:

Bundan on dört sene evvel, uzak akrabalarımızdan kimsesiz kalan bir kadın, o tarihte yedi yaşında bulunan kızıyle birlikte evimize sığınmıştı. Kadıncağız bir kaç sene yanımızda yaşadıktan sonra, günün birinde hastalandı ve kısa bir zaman sonra da gözlerini hayata yumdu.

Başka hâmisi olmadığından kızını babama vasiyet etmişti. Babam ölünceye kadar ona bir evlât gibi baktı. Ve nihayet o da ölürken kızı aynı şekilde bana bıraktı.

(Devamı var)

Ekmek Kartları Hakkında Tebliğ

Vilâyetten tebliğ olunmuştur:

1 — Belediye İktisat İşleri Müdürlüğünden aldıkları ekmek kartlarının mahsubunu yapmayan Kaza ve müesseseler 14.11.1942 akşamına kadar bu mahsuplarını yapacaklardır.

2 — Talimatnamenin sarahatine göre memur sınıfına girmemesi icabeden amele ve işçi sınıfına mensup olanların bazı müesseselerce memur sınıfına dahil edildikleri görülmüştür.

Talimatnameye göre amele ve işçi sınıfına dahil olanlar girmiyecektir.

3 — Bilûmum Kaza ve müesseselere; mahsuplarını yaptırırken tevdi edecekleri beyan name adedince (maaşlı ve ücretli memur ve müstahdemlere mahsus) karne verilecektir.

Bu karneler azamî 15.11.1942 akşamına kadar okunaklı, silintisiz ve güzel el yazısiyle yazılmış ve aile reisinin fotoğrafı yapışmış olduğu halde (Beslemeğe mecbur oldukları kimseler) yazılı kısmının altına muhteviyatı daire müdürleri tarafından kendi mesuliyetleri tahtında tasdik edilmiş ve mühürlenmiş olarak yine Belediye iktisat müdürlüğüne tevdi edilmiş olacaktır.

4 — Belediye iktisat işleri müdürlüğünden müesseselerdeki işçilere verilmek üzere avans olarak halk sınıfından ağır işçi ekmek kartı almış olanlar da avanslarının evvelce olduğu şekilde 15.11.1942 akşamına kadar mahsuplarını yapmış olacaklardır.

Piyasa Vaziyeti

Önemli Satış Yok, Fiyat Düşüyor

Dün piyasada gevşeklik devam etmiştir. Önemli hiç bir mal satılmamıştır. Yiyecek maddeleri fiyatlarında 3 — 5 kuruş yeni bir düşüklük kaydedilmiştir. Mercimek 8,5, patates beş, sabun cinsine göre 8 — 9 kuruş düşmüştür. İhracat mallarının satışları da gevşektir. Piyasadaki bu durgunluğun yeni kanunlarla hükûmetin almakta olduğu tedbirlerin tatbikine kadar bir kaç gün daha devam edeceği söyleniyor.

İkinci Cephe

☞ Baş tarafı 1 incide

liyetini zaafa uğrattığından bahsederek Rus ordusunu öğmüştür. Başvekil şimal Afrikada hareke te geçmek kararından Stalini son Moskova ziyaretinde haber dar ettiğini bildirmiştir .

Bundan sonra ikinci cephe meselesine temas eden Churchill, Manş denizininin karşı tarafına yapılacak vakitsiz bir hücumun en büyük bir mahzur olacaşını söylemiş ve "Bu iş geniş bir hazırlığa, bu hazırlığı yapmak epey bir zamana muhtaçtır. Hazırlıklarımız gittikçe büyüyecek ve gelişecektir,, demiştir. Bununla beraber bir istilâ tehdidi karşısında bulunan Almanyanın batı Almanyada ve işgal altında bulunan memleketlerde 33 Alman tümeni ve mevcut uçaklarının üçte birini bulundurmağa mecbur kaldığına işaret etmiştir.

Sözü İtalyaya intikal ettiren Başvekil "bundan böyle İtalya harbin meşakkatlerini daha yakından hissedecek ve düşmanî bitkin bir halde tanınederek harbe girmenin cezasını çekecektir,, demiştir.

Mısır muharebelerinden bahseden Başvekil, burada son harekât sırasında 59 bin Alman ve İtalyanın öldürülmüş, yaralanmış veya esir edilmiş olduğunu ve bunun 34 bininin Alman, 25 bininin İtalyan olduğunu; bu arada Mihvercilerin 500 tank, 1000 top kaybettiklerini ve bu rakamların durmadan artmakta bulunduğunu ve birçok İtalyan gruplarının da çölde başıboş dolaştığını bildirmiştir. Churchill, müttefiklerin kayıplarının 13,600 kişi olduğunu ilâve etmiştir.

M. Roosevelt'in sözleri

Amerika Cümhurreisliği sarayı, 11 (A.A.) — Reisicümhur Roosevelt, gazeteciler konferansındaki beyanatında, taarruz fikrinin Pearl Harbour'dan sonra Churchill Amerikaya gelmesi için vâki olan teklifi kabul ettiği zaman doğduğunu söylemiştir.

Reisicümhur, o tarihte Birleşik Amerika ile İngilterenin müşterek plânlarının bir taarruz ve bilhassa Manş kanalı yoliyle cenup hücumları icra etmek arzusu ile alâkadar olduğunu beyan etmiştir. Reisicümhur; sözüne devam ederek; sevkedilecek asker miktarı ile uçak, gemi ve malzeme miktarının gözönüne getirildikten sonra askeri şeflerin bu hareketin icrası kabil olduğu mütalâasında bulunduklarını fakat bilâhare bu askeri hareketin 1942 senesinde icrasına imkân olmadığının anlaşılmış olduğunu ilâve etmiştir.

Bunun üzerine icrası mümkün ve şümul dairesi daha mahdut muhtelif taarruzların tetkik edilmiş ve netice olarak Haziran ayı sonunda Afrika sahnesi intihap edilmiştir.

Atlanta'da Bir Gün

"Rüzgâr Gibi Geçti,, Romanının Muharriri İle Neler Görüştük?

Nevyork, 10 (Başmuharririmizden telsizle) — Seyahatimizin bir merhalesi Atlanta idi. Burada otele gelir gelmez Nuri Akçay isminde bir Türk genci ile bir Adanalı bizi karşıladılar. İkisi de büyük sevinç içindeydiler. Hiç yanımızdan ayrılmadılar.

Burada Amerikanın meşhur romancı kadınlarından Margarit Mitchell bizi bir öğle yemeğine davet etmişti. Bu kadın türkçeye "Rüzgâr gibi geçti,, ismiyle tercüme edilmiş olan romanın muharriridir. Eseri büyük bir rağbet görmüş, kadını meşhur ve zengin etmiştir. Kendisine yapılan bütün cazip teklifleri reddederek ikinci bir roman yazmaktan istinkâf etmiştir. Çünkü, diyor, bir daha bir eser yazamam ve şöhretimi kaybederim. Bu romanı uzun müddet tâbilere beğendirememiş.. Çok uzun olduğunu öne sürmüşler. Nihayet bir tâbi romanı basmış ve harikulâde bir rağbet kazanmış. Trenlerde hâlâ birçok genç kızların romanı okuduklarına şahit olduk. Ayrıca filmi de yapılmış.

Mis Margarit Mitchell'in ziyafetinde kocası ve tabibi de vardı, birkaç dostu da hazırdı. Orta boylu, orta yaşlı, orta halli, mavi gözlü, fevkalâde zeki, samimî ve misafirperver bir kadın. Bize çok ikram etti. Biraz fransızca da konuşuyor. İstanbuldaki nefis yemekleri hiçbir yerde bulamıyacağımızı söyledi. Yemekleri kendi eliyle bize ikram etti. Tavuk kızartmasını çatalla değil, elle yemek lâzım geldiğini anlattı. Bu arada gazete muhabirleri tavuk butlarını hep beraber elle yerken resimlerimizi çektiler. Amerikalılar bazan çocuk gibi saftırlar. Böyle masum hallerden hoşlanıyor ve gülmeden bayılıyorlar..

Mis Mitchell, bize Amerika dahili harbinde cenuplular tarafından kullanılmış tarihî bir kâğıt para hediye etti.

Bu kadın da bizi pek iyi tanımamakla beraber, Türkiye ve Türkler hakkında dostça fikirler besliyordu. Zaten bütün Amerikalılar Türklere âdeta hayrandırlar. Bunun iki sebebi vardır. Biri dost ve mert siyasetimiz, ikincisi de bu ateş kasırgası içinde harbe girmiyerek bitaraf kalmıya muvaffak oluşumuzdur. Avrupadan bu kadar uzak olan Amerika harbe girsin de ateşin ortasında bulunan Türkiye bitaraf kalmıya muvaffak olsun. "Bu mucizeyi nasıl yaptınız bunun sırrını bize öğretin,, diyorlar. Bu düşünceler halkın bütün tabakalarında vardır.

Atlanta'da bulunduğumuz gün Amerikanın donanma günüydü. Bu münasebetle yapılan 1500 kişilik bir içtimaa davetliydik. Atlanta'da şimallilerle cenuplular arasında vukubulan büyük meydan muharebesini mücessem olarak gösteren tarihî müzeyi, Mokakola denilen bir nevi gazozdan zengin olan milyonerlerin köşklerini gezdikten sonra bir granit dağın sarp sitesine kazılan bir âbideyi seyrettik.

Vaşington ile diğer Amerikan Millî şeflerini at üstünde gösteren bu kabartma heykellerin cesameti hakkında bir f i k i r vermek için, şunu söylemek kâfidir: Atların kulakları dört defa küçültülmüş olan modelinde en irimiz olan Daverden bir misli büyüktü. Bu atlardan birinin kafası üstünde baş dönmesi bilmiyen biraç kişi öğle yemeği yemek cesaretini göstermişlerdir.

Akşam donanma günü şerefine verilen ve saatlerce süren ziyafette Amerikan usulü bütün tanınmış simalar birer birer takdim edilerek alkışlandı. Bahriye subay ve erlerinden sonra en çok biz Türkleri alkışladılar. Herkes bizi görmek için yerinden kalktı. Âbidin Daver'i bütün İngiltere ve Amerikada "küçük amiral,, diye tanıyorlar. Donanma gününde bizim amiral ayrı bir dikkat ve alkışa mazhar oldu. Türk milletine tevcih edilmiş olan bu sevgi tezahürleri hepimizin kalbini iftiharla doldurdu. O akşam Atlanta'dan göğsümüz kabararak ayrıldık.

Alman ve İngiliz Esirleri

Dün Şehrimizde Bir Mübadele Yapıldı

Almanyanın işgali altındaki topraklarda bulunan 137 İngiliz ile Filistinde bulunan 301 Alman dün trenle şehrimize getirilmiş ve burada muhtelit bir heyet huzurunda mübadele edilmişlerdir.

Mübadele formalitesinin ikmalini müteakip Almanlar Haydarpaşadan vapurla Sirkeciye, oradan da trenle ve Trakya yolu ile Almanyaya gönderilmişlerdir. İngilizler Sirkeci istasyonundan vapurla Haydarpaşaya geçirilmiş, oradan trene bindirilerek Filistine gönderilmişlerdir.

Mübadele gayet intizamlı olarak yapılmıştır.

Hükûmetçe Alınacak Yeni Tedbirler

☞ Baş tarafı 1 incide

lar da, halk kütlelerinin ıztırabı pahasına büyük servetler biriktirenlerle büyük kârların peşinde koşanlardır.

Bugün hükûmet yeni tedbirler almak lüzumunu duymuştur. Cumhuriyet hükûmeti kurulduğu zaman, milletin iktisadî bünyesini bozan unsurları tasfiyede nasıl tereddüt etmedise, hükûmetin bugün de bu huzursuzluğu yaratmada ve çoğaltmada âmil olanlara karşı şiddetli tedbirler alacağını millî Şefimizin nutku anlatmağa kâfidir.

"Hastalıklı millet bünyeleri harici tehlikeleri süratle üzerine çekerler,, cümlesi her zamandan ziyade bugün için doğrudur. Çünkü dört tarafı tehlikelerle sarılı bitaraf bir devletiz.

TAN (2)
12 Kasım 1942

Altın Fiyatları

Dün bir altın 3790 kuruştan ve bir gram külçe 520 kuruştan satılmıştır.

RADYO

BUGÜNKU PROGRAM

7.30 Program	19.00 Konuşma
7.32 Jimnastik	19.15 Dans müziği
7.40 Haberler	19.30 Haberler
7.55 Müzik (pl.)	19.45 Serbes
12.30 Program	19.55 Türküler
12 33 Müzik (pl.)	20.15 Radyo gaze
12.45 Haberler	20.45 Türküler
13.00 Şarkılar	21.00 Evin saati
18.00 Program	21.15 Müzik
18.03 Saz eserleri	21.45 Senfoni orkes
18.20 Şarkılar	22.30 Haberler
	22.45 Kapanış

DİKKAT :

Mektep İdarelerinin Meşgul Olacağı Bir İş

Birkaç gündür yollarda seyrüsefer memurları tramvayları kontrol ediyor, asılan, atlıyan vatandaşlara hareketlerinin hatalı olduğuna dair gayet nazikâne ihtarlarda bulunuyorlar.

Şu hal, içtimaî hayatımızdaki tekâmülü göstermesi bakımından şayanı memnuniyettir. Vatandaş, ceza vermiyor, fakat yapılan nazikâne ihtardan o kadar müteessir oluyor ki, asılma, atlama hareketlerini bir daha tekrarlamıyor. Demek ki, rifk ile muamele ceza ile tedipten daha iyi netice veriyor.

Fakat bir cihet var ki, gözü çekiyor:

Mekteplerin tatil zamanlarında talebe basamakları dolduruyor. Zaten sayısı mahdut olan polislerimizin buna mâni olmalarını istemek haksızlık olur. Bu işle Maarif İdaresi, daha doğrusu her mektebin hocaları meşgul olmalıdır.

Askerî Vaziyet

☞ Baş tarafı 1 incide

etmek üzere bulundukları katî hâkimiyetin önüne geçebilecek bazı tedbirler almıya teşebbüs edeceği tabiidir. Bu tedbirlerin en birincisi, Alman ordularının işgal altında olmıyan Fransayı hemen işgal ederek İspanya hududuna dayanması ve İspanya hükûmetinin muvakatiyle veyahut muhalefetine rağmen İspanyadan geçerek Cebelitarık'a inmesidir. Bu mesele, askerî hareketlerin muhtemel inkişafları bakımından tetkik edilecek olursa vaziyet şudur:

Müttefiklerin, Fransa Fasında yerleşerek, İspanya Fasının civarına hâkim oldukları bir zamanda İspanyanın kendi arzusiyle müttefiklere karşı cephe alacağı ümit edilemez. Fakat Alman ordusunun tehdidi karşısında nasıl bir hattı hareket takip edeceği şimdiden kestirilemez. Şüphesiz ki, Alman ordusu İspanya hududunu geçer geçmez müttefikler de hemen İspanya Fasını işgal ederek Cebelitarık'ın karşısına geleceklerdir. Cebelitarık'ın en zayıf tarafı hava stratejik şartların eksikliğidir. Almanlar, İspanyadan geçerek bu kalenin önüne geldikleri takdirde, Cebelitarık'ın etrafında süratle birçok hava meydanları tesis etmek suretiyle hava hâkimiyetini kurabilirler.

Cebelitarık'ın mahdut meydanları, bu üstünlüğü bertaraf edecek hava kuvvetinin tahşidine, sevk ve idaresine elvermez. Halbuki müttefikler, İspanya Fasını işgal edip Tanca ile Septe arasında hava meydanları kurduktan sonra, Cebelitarık'ın hava stratejik vaziyeti izah etmiş olur.

Böyle olmakla beraber, Alman ordusunun Cebelitarık önlerine inmesi ve Cebelitarık'ın batısındaki boğaza hâkim sahillere uzun menzilli toplar yerleştirmesi ve hava meydanları kurması boğazdan müttefik donanmasının ve taşıt gemilerinin geçmelerine engel olur. Halbuki müttefiklerin Şimali Afrikada ve Akdenizde giriştikleri büyük hareketler dolayısiyle İngiltereden ve Amerikadan gelecek takviye kuvvetleri ve malzeme için münakale yolunun serbest bulunması şarttır. Halbuki bu münakale yolu Cebelitarık'dan geçer.

İşte bunun için müttefikler ilk hamlede Fasm Atlantik sahili üstündeki limanları işgale teşebbüs ettiler. Bu sahilde gerek Rabat, gerek Casablanca limanları tren hattı ile Akdenizde Cezair limanına bağlıdır. Binaenaleyh Alman ordusu Cebelitarık önlerine inip boğazdaki münakalâtı kestiği takdirde, müttefik deniz kafileleri, hamulelerini bu limanlara boşaltacaklar ve bu hamuleler bu limanlardan trenle Cezair hattâ Tunus limanına sevkedilecektir.

Fakat unutmamak lâzımdır ki, Alman ordusu Cebelitarık etrafına yerleşip buralarda hava meydanları kurduktan ve bu civara yakın Kadix ve diğer limanları da denizaltılarına üs yaptıktan sonra, bu meydanlardan uçacak tayyareler vasıtasiyle müttefiklerin istifade edecekleri mezkûr limanlar mütemadî bir bombardımana maruz kalacağı gibi, Kadix ve diğer yakın limanlarda üslenecek denizaltılar da yine bu limanlara yaklaşmakta olan kafilelere karşı taarruza sevkedileceklerdir.

Fakat bunun için Almanyanın, Rusya cephesinden büyük hava kuvvetlerini hemen batıya alması yani, kuvvetli hava desteği olmadan kara harekâtı bahis mevzuu olamıyacağı cihetle, Rusya cephesinde artık tam müdafaya çekilmesi icap edecektir

GECE GELEN HABERLER

Mihver, Vichy Fransasını Dün İşgale Başladı

☞ Baş tarafı 1 incide

sözüşü Hitlerin mareşal Petaine göndermiş olduğu mektubunu okumuştur. Sözcünün beyanatına göre, Hitler bu mektubunda şöyle demektedir:

"Bu emri bir tek maksatla verdim: Amerikalıların ve İngilizlerin bir ihraç hareketini püskürtmek. Kıtaata Fransanın menfaatlerine nezaret etmeleri emrini verdim. Alman hükûmeti, Avrupa devletlerinin arazilerini himaye etmek için imkân dairesinde Fransız ordusu ile mesai birliği yapmak arzusundadır. Fransız askeri kadar Alman arkeri de aile ocağında karısile yanyana sessizce çalışmağı tercih eder.,,

Mareşal Petain resmen protestoda bulundu

Vichy, 11 (A.A.) — Ofi: Mareşal Petain, bu sabah saat 10,40 da ordular grupu başkomutanı Mareşal Von Rundstedt'i kabul etmiştir.

Bu görüşmede Fransız Devlet Reisi Petain, Alman Mareşaline şu beyanatta bulunmuştur:

"Bu gece Alman Devlet Reisinden aldığım bir mektupta Führer askeri zaruretler icabı olarak bir takım tedbirler almak mecburiyetinde kaldığını ve bu tedbirlerin mütarekenamenin esaslarını ve ilk tatbikatını ortadan kaldıracak mahiyette olduğunu bana bildirmektedir.

Mütareke mukavelenamesiyle telifi kabil olmıyan bu kararları resmen protesto ediyorum.,,

M. Laval Münih'te M. Hitler'le görüştü

Vichy, 11 (A.A.) — Resmen bildiriliyor: Son günlerde cereyan eden hâdiseler Fransa ve Almanya hükûmetleri arasında birçok görüş teatilerine sebep olmuştur. Hâdiselerin vahameti dolayısiyle Laval, 9 Sonteşrinde Vichy'den ayrılarak Münih'e gitmiş ve orada Hitler ve Almanya Hariciye Nazırı Von Ribbentrop ile görüşmüştür.

Fransız Hükûmeti Şefi, Şimali Afrika harekâtının inkişafından her saat telefonla haberdar edilmiş ve Münih'de bulunduğu müddetçe Mareşal Petain ile daimî surette teması muhafaza etmiştir. Hitlerle Laval arasında yapılan görüşmelerin birine Von Ribbentrop ile Kont Ciano iştirak etmişlerdir.

Sabah saat 5 e doğru görüşmelerin bittiği bir zamanda Laval, Münih'den ayrılmıya hazırlanırken kendisine Hitler tarafından Mareşal Petain'e gönderilmiş olan mektubun bir sureti verilmiştir. Gece Hitlere bildirilen bazı olaylar Alman genel kurmayının bu şekilde bir karar vermesine âmil olmuştur. Laval, sabahleyin Münihden hareket etmiş ve saat 14 de tayyare ile Vichy'ye gelmiştir. Başvekil derhal Mareşalle görüşerek kendisine yukarıda bildirilen malûmatı arzetmiştir. Bundan sonra Nazırlar Meclisi toplantısında Laval, hükûmet erkânına vaziyet hakkında izahat vermiştir.

Hitler'in beyannamesi

Berlin, 11 (N. P D.) — Alman Führeri Fransız halkına hitaben bir beyananme neşretmiştir. Beyannamede İngiliz ve Amerikalıların Şimali Afrikaya yaptıkları baskının ilk hedefinin Korsika adasını zaptetmek ve sonra da cenup Fransa sahillerine hücum etmek olacağını Alman hükûmetinin son 24 saat zarfında öğrenmiş olduğunu bildirdikten sonra, bunun için Alman askerlerinin işgal altında olmıyan Fransadan geçerek müstevlilerin hedef ittihaz ettikleri yerlere gitmeleri için emir verildiği zikredilmektedir.

Beyannamede şöyle denilmektedir:

"Mareşal Petain ile hükûmeti tamamiyle serbest olup vazifelerini her zamanki gibi devam edebilirler. Bu hükûmetin ötedenberi arzu ettiği gibi, Versailles'a yerleşip Fransayı buradan idare etmesinde de artık hiçbir mahzur kalmamıştır.

Korsika işgal ediliyor

Marsilya, 11 (A.A.) — İtalyanların bugün öğleden sonra Bastia'da karaya çıktıkları bildirilmektedir.

Toulon, 11 (A.A.) — Bazı haberlerin tersine olarak bugün saat 16 da Fransız filosu henüz Toulon'da bulunuyordu.

Şimalî Afrikanın Teslim Olduğu Resmen Bildirildi

☞ Baş tarafı 1 incide

mümessilleri arasında Cezayirde yapılan bir toplantıdan sonra amiral Darlan Fas da dahil olmak üzere şimal Afrikada bulunan bütün kumandanlara muhasamatı kesmek için emir vermiştir.

Son askerî vaziyet

Ankara 11, (Radyo gazetesi)— Şimal Fransız Afrikasında harekât süratle inkişaf etmektedir. Bütün şehir, limanlar ve hava meydanları Anglo Saksonların eline geçmiştir. Bugün gelen haberler Akdenizde iki buçuk milyon nüfuslu Tunus eyaletinin de müttefik kıtalar tarafından işgaline başlandığını bildirmektedir.

Rabad işgal edildi

Londra 11, (A. A.) — General Eisenrover, Rabat'ın Amerikalılar elinde bulunduğunu bildirmiştir.

Cazablanca teslim oldu

Vichy radyosu Fransızların Kazablanka'da mütareke talep ettiklerini bildirmektedir.

Tunus'ta Alman kıtaları

Londra, 11 (A. A.) — Salâhiyetli kaynaktan bildirildiğine göre, Alman savaş uçaklariyle hava yolu ile taşınan Alman kuvvetleri Tunus'da yere inmişlerdir.

Afrika sularındaki harp gemilerine taarruz

Berlin, 11 (A.A.) — Resmî tebliğ: Alman hava kuvvetleri Şimal Afrika kıyıları açığında İngiliz ihraç filosuna yeniden taarruz etmiştir. Bir uçak gemisiyle büyük bir taşıt gemisine isabetler olmuştur. Alman avcıları üç lüşman uçağı düşürmüşlerdir.

İtalyan resmî tebliği

Roma, 11 (A.A.) — Resmî tebliğ: Torpilli uçak filolarımız Cezair sularında İngiliz - Amerikan teşekküllerine taarruz etmişlerdir. Bir kruvazör batmış, bir kruvazör hasara uğratılmıştır. Bir gemi yakılmış, birçok ticaret ve harp gemileri isabet almıştır. Cezair hava alanı bombalanmıştır.

Dünkü Mecliste

☞ Baş tarafı 1 incide

metlerinden faydalanan varlıklı vatandaşlar bu vergiyi ödeyerek millî bir hizmete iştirâklerine imkân verildiğini belirtmişlerdir.

Kanunun Esasları

Ankara, 11 (TAN) — Bugün Büyük Millet Meclisi tarafından müzakere ve kabul edilen varlık vergisi kanununun esaslarını veriyorum:

"Madde 1 — Servet ve kazanç sahiplerinin servetleri ve fevkalâde kazançları üzerinden alınmak ve bir defaya mahsus olmak üzere "varlık vergisi,, adiyle bir mükellefiyet tesis edilmiştir.

Madde 2 — Varlık vergisi aşağıda yazılı cümlelere dahil olan hakiki ve hükmî şahıslardan alınır:

A — 2395 ve 2728 sayılı kanunlarla ek ve tadilleri mucibince mükellef bulunanlar;

B — Büyük çiftçiler (büyük çiftçiden maksat işinin idaresine ve vüsatine halel getirmeksizin bu mükellefiyeti ifa edebilecekleri bu kanunda yazılı komisyonlarca tesbit edilenlerdir.)

C — Uhdelerinde bulunan binaların ve hisseli ise hissedarlarının hisselerine düşen bir yıllık gayri safi iradî yekûnu 2500 liradan ve arsalarının vergide mukayyet 5000 liradan yukarı bulunan ve bu miktarların tenzilinde nsonra mütebakî irat ve kıymetlerle bu vergiyi verebileceği komisyonlarca kararlaştırılanlar

D — 1939 senesindenberi 2395 ve 2728 sayılı kanunlar mucibince vergiye tâbi bir iş ve teşebbüsle uğraştığı halde bu kanunun neşri tarihinde işini terk, devir veya tasfiye etmiş bulunanlar;

E — Meslekleri tâcir, komisyoncu, tellâl veya simsar olmadığı halde 1939 tanberi velev bir defaya münhasır olsa bile ticarî muamelelere tavassut ederek komisyon veya tavassut mukabili olarak her ne namla olursa olsun para veya ayniyat almış olanlar;

Kanunun beşinci maddesine göre vergi hakiki ve hükmî şahıslar namına tarholunur ve eshamlı ve eshamsız şirketlerde hisseye bakılmaksızın şirketlerin menkul ve gayrimenkul varlığının tamamı üzerinden alınır.

Madde 6 — Yedinci maddede yazılı komisyonlar, ikinci maddede yazılı mükelleflerin mükellefiyet derecelerini her mükellef namına 1941 yılında ve ticaretini terk, devir veya tasfiye etmiş olanlar için terk, devir veya tasfiyeye takaddüm eden son yılda tarhedilmiş veya tahakkuk ettirilmiş vergi miktarlarını, çiftçilerde mükelleflerin zirai vaziyetini ve gayrimenkul sahiplerinde irat ve vergi kıymeti miktarlarını gözden geçirmekle beraber bunlarla mukayyet olmaksızın edinecekleri kanaate göre takdir ve tesbit ederler.

Üçüncü maddeye göre, ikinci maddede yazılı mükellefiyet zümrelerinden iki veya daha ziyadesine dahil olanlar bu zümrelerin her birinde ayrı ayrı mükellef tutulurlar. İkinci maddenin B fıkrasında yazılı çiftçilerin mükellefiyetleri de varlıklarının yüzde beşini geçemez.

Yedinci maddeye göre, ikinci maddede yazılı servet ve kazanç sahiplerinin mükellefiyet derecelerini tesbit etmek üzere her vilâyet ve kaza merkezlerinde, mahallin en büyük mülkiye memurunun reisliği altında en büyük mal memurundan ve Ticaret Odalariyle belediyelerce kendi âzaları arasından seçilecek ikişer âzadan müteşekkil bir veya icabına göre müteaddit komisyonlar kurulur ve bu komisyonların kararları ekseriyetle verilir ve ilerde müsavat halinde reisin bulunduğu taraf tercih edilir. Sekizinci maddeye göre komisyonlar şirketlerin mükellefiyetlerini tesbit ettiği sırada şeriklerin de servetleri derecesini ve fevkalâle kazançlarını aşartırarak bunların da mükellefiyetlerini takdir eder.

On birinci maddeye göre komisyon kararları şehir ve kasabalarda varidat dairelerinin kapılarına ve köylerde münasip mahallere listeleri yapıştırılmak suretiyle ilân ve tebliğ olunur.

Komisyon kararları nihaî ve kat'î olup bunlara karşı idarî ve adlî kaza mercilerinde dava açılamaz. Ancak bir mükellef namına ayni mükellefiyet mevzuundan dolayı mükerrer vergi tarhedilmiş olduğu takdirde diğerleri tarhiyat yapan komisyonların vazife gördüğü mahallerin en büyük memuru tarafından mükelleflerin müracaatı üzerine silinir.

On ikinci maddeye göre mükellefler vergilerini talik tarihinden itibaren on beş gün içinde mal sandığına yatırmıya mecburdurlar. On beş günlük müddetin geçmesini beklemeden mahallin en büyük malmemuru lüzum gördüğü mükelleflerin menkul ve gayri menkul mallariyle alacak, hak ve menfaatlerinin ihtiyaten haczine karar verebilir. 15 günlük müddet içinde yatırılmıyan vergilerin tahsili emval kanununa tevfikan tahsiline tevessül edilmekle beraber vergi miktarına müddetin dolmasından itibaren birinci hafta için % 1, ikinci hafta için de % 2 zammolunur. Talik tarihinden itibaren bir ay zarfında borçlarını ödemiyenler, borçlarını tamamen ödeyinceye kadar memleketin her hangi bir yerinde bedenî kabiliyetlerine göre, askerî mahiyeti haiz olmıyan umumî hizmetlerde veya belediye hizmetlerinde çalıştırılırlar. Ancak 55 yaşını tecavüz etmiş kadın ve erkeklerin borçları hakkında tahsili emval kanunu tatbik edilmekle beraber bunlar çalışma mükellefiyetine tabi tutulmıyabilirler.

Bu fıkra hükmüne göre çalıştırılanlara verilecek ücretin yarısı borçlarına mahsup olunur. Çalışma mecburiyetinin tatbik tarzı hükûmetçe hazırlanacak bir talimatname ile tayin olunur.

On beş günlük müddet içinde vergilerini veremiyen mükellefler hazine bono ve tahvilât veya banka teminat mektubu verdikleri takdirde bu mükellefler hakkında tahsili emvay kanunun ve çalışma mecburiyetinin tatbiki bir ay müddetle geri bırakılır.

On dördüncü maddeye göre, varlık vergisiyle mükellef tutulanların ikametgâhlarında gerek kendilerine ve gerek karı veya kocalarına veya kendileriyle birlikte usul ve füruğiyle kardeşlerine ait dükkân, mağaza, depo, ambar, fabrika veya imalâthanelerde veya bunlara benzer yerlerde bulunan bütün menkul mallarla tapuda veya vergide bunlardan herhangi biri namına kayıtlı gayri menkul mallar bu kanun mucibince alınacak vergi ve zamların kanuni teminat hükmünde olup bu malların satılmasında da tahsili emval kanunu hükümleri tatbik olunur. Verginin temsiatını tesbit eden bu mallardan mükelleflerin kendisine veya karı ve kocasına ait olanlar hariç olmak üzere diğer mallar üzerine komisyonlarca verginin takdir ve tesbiti tarihinden itibaren ayrıca haciz konulmadığı takdirde, bu mallar üzerindeki teminat resmi sona erer. Mükellefin zilliyetliği altında veya yukarda yazılı menkul mallara müteallik satı temlik ve rehin iddiaları muteber sayılmaz, ve bu nevi mallar hakkında dermeyan olunacak istihkak iddiaları dinlenemez.

Bu kanunun neşrinden mukaddem başlamış olan ve bir ilâma veya bu hüküm ve kuvvet noterlikçe tanzim edilmiş mukaddem tarihli resmî bir senede müstenit olmıyarak yapılmış bulunan takip neticesinde icra dairelerince konulmuş olan ihtiyatı ve icrai hacizler bu teminat hükmüne halel veremez. Bu hacizler ancak vergi alacağının tahsilinden sonra bakiye kaldığı takdirde bu kısım hakkında infaz olunur. Gayri menkullerin satışında bunların varlık vergisi mükellefiyeti ile ilişiği olmadığı alâkalı varidat dairesince tasdik edilmedikçe tapu dairelerı tesçil yapamaz. Yapılan tesçiller hükümsüz sayılır.

Dokuzuncu ve onuncu maddelerde yazılı müddet ve şartlar içinde tarh edilmeyen vergiler bu müddetler geçtikten sonra yeniden tarh ve tahsil edilemez. Bu kanun mucibince tahakkuk ettirilmiş olan vergiler 1943 mali yılından itibaren beş yıl sonra tahsil olunamaz. Verginin tahsili için yapılacak her nevi takip muameleleri müruru zamanı keser

TAN
ABONE BEDELİ
Türkiye — Ecnebi
1400 Kr. — 1 Sene — 2800 Kr.
750 " — 6 Ay — 1500 "
400 " — 3 " — 800 "
150 " — 1 " — 300 "
Adres değiştirmek (25) kuruştur

BUGÜN

M. Churchill'in Söyledikleri

Yazan: *M. ANTEN*

Churchill'in şimali Afrikada cereyan etmekte olan askeri harekâtı, bunu mahiyetini ve inkişaflarını aydınlatması bakımından mühim olan nutkunu şu suretle hülâsa edebiliriz:

"● Size kandan, göz yaşından, ıstıraptan başka bir şey vaadetmemiştim. Şimdi şayanı hayret, katî bir zafer hepimizin kalbini sevinçle dolduruyor. Bu harp, Mısır muharebesi adıyla tarihe geçecektir. Rommel kuvvetleri yalnız mağlûp olmamışlardır, tarumar edilmişlerdir.

● Bu harpte bütün dominyonlar, savaşan Fransa, Yunan askerleri büyük başarılar göstermişlerdir. Fakat harp bilhassa İngiliz ve Alman askerleri arasında olmuştur.

● Hitler orduları, küçük milletlere karşı kullandıkları silâhlarla mağlûp edilmişledir. Ve bundan sonra her yerde karşılarında kendilerinkinden üstün hava kuvvetleri ve tanklar bulacaklardır.

● Bazı Fransızlarm kendilerini kurtarmıya gelen müttefik kuvvetlerine karşı ateş ettikleri bir zamanda dahi, General De Gaulle ve hiç bir hapishanenin içinde tutamadığı General Giraud gibi insanları olan Fransanın kurtulacağına katî itimadım vardır. Fransa hürriyet ve istiklâline tekrar kavuşacak, Alsas Lorenle beraber bütün imparatorluğu iade edilecektir.

● Biz bu harbi toprak kazanmak ve menfaatler temin etmek için değil, hakkı ve milletlerin istiklâl ve hürriyetlerini korumak için yapıyoruz.

● Fakat bizim olanı muhafaza etmek azmindeyiz. Britanya imparatorluğunu tasfiye etmek için başvekilliğe gelmiş değilim.

● Afrika harbi, müttefiklerin umumî strateji plânlarının bir parçasıdır. Bir son değildir. Sonun başlangıcı değildir. Belki başlangıcın sonudur.

● Amerikanın bu teşebbüsü Anglo-Saksonlar arasındaki tesanüdün yeni bir tezahürüdür ve dünyaya yeni bir ümit vermektedir.„

Askerî Harekât

Churchill'in Mısırdaki müttefik muvaffakıyetleri hakkında fazla nikbin görünmesine mukabil İngiliz askeri mütehassısları daha ihtiyatla konuşmakta ve yenilecek güçlüklerin asıl bundan sonra başlıyacağını söylemektedirler. Bunların mütalealarına göre Cezair ve Fastan ziyade Tunustaki harekâtın büyük bir ehemmiyeti vardır ve burada çok acele etmek lâzımdır. İlk hedef Bizerte'nin işgali olmalıdır. Amerikan kuvvetleri bugün buradan 600 kilometre uzakta bulunmaktadırlar. Fransanın Toulon'dan sonra ikinci derecede ehemmiyetli deniz üssü olan Bizerte Sicilya ve Sardinya gibi Akdenizin anahtarlarından biridir. Bu üssün Almanların eline geçmesi müttefiklerin şimali Afrikadaki harekâtını tehlikeye düşürebilir. Buraya Alman tayyarelerinin geldiği söylenmektedir. Almanlardan evvel davranarak burasını ele geçirmek ve bütün Afrikada tek bir başkumandanlık tesis etmek lâzımdır.

Müttefik kaynaklardan gelen haberlere göre: Mısır topraklarında 100.000 esirden başka Alman ve İtalyan askeri kalmamıştır. Rommel'in ancak Bingazide bir mukavemet cephesi kurması ihtimali vardır. Mihverin elinde takviye kuvveti ve harp malzemesi alabileceği iki liman: Bingazi ve Trablusgarp kalmıştır.

General Giraud' Fransız şimali Afrika ordusunu teşkil edecektir, İngiltere ve Amerikadan yardım görecektir.

Diğer bir habere göre de harekât esnasında Cezairde bulunan Amiral Darlan şimdi Amerikan kumandanlarının misafiri bulunmaktadır ve Hitler, Mussolini ve Laval arasında bir görüşme olacaktır

Alman Harekâtı

Son haberlere göre Hitler, Mareşal Petain'i Versailles'e davet etmiş ve Alman kuvvetlerinin Korsikaya ve Fransanın Akdeniz sahillerini müttefiklerin işgaline karşı korumak için işgal edilmemiş olan Fransaya girdiklerini bildirmiştir.

Müttefik kaynakları, bu hareketin bütün Fransızları Almanlara karşı daha sıkı bir tesanüt halinde birleştireceği ve Fransanın kurtuluş harbinin yeni bir safhaya girdiği mütaleasındadırlar.

Bu hareketi müteakip İngiliz ve Amerikan hükûmetlerinin bütün Fransız bahriyelilerine radyo ile yaptıkları beyanatta; Bütün Fransız limanlarında veya denizde bulunan gemilerin Cebelitarık yahut Cezair limanlarına gelmelerini ve limandan hareket edemiyen gemilerin de hareket edemez hale getirilmelerini istemiştir.

Başvekilimizin Beyanatı

Miktarı Bir Buçuk Milyon Kadar Olan Dar Ve Sâbit Gelirli Vatandaşlar Asla Sıkıntıda Bırakılmıyacaktır

Baş tarafı 1 inciye

Üç harp tehlikesi

Arkadaşlar,

Bugün memleketimiz, muharip devletlerle tamamen çevrilmiş bir haldedir. İşlerimizde ve kararlarımızda, bu hakikatı gözden kaçırırsak, vereceğimiz hükümlerde ve alacağımız tedbirlerde büyük hatalara düşeriz. Bilmeliyiz ki, bugün dördüncü yaşını yaşayan harp, yaşlandıkça fenalıklarını ölçüsüz arttıran muzir bir mahlûktur.

Bugün için harp dışı olan her memleket, başlıca üç harp tehlikesi karşısındadır. Bunun birincisinde, harbin memlekete kat'iyyen girmiyeceğine inanılır ve ona göre hazırlıksız bir halde bulunulur. İkincisi, memleket çocukları arasındaki kuvveti teşkil eden birlik çözülür ve bu yoldan haricin iştihaları kabarır. Üçüncüsü de, harp te, diğer varlıklar gibi, genç iken daha akıllı ve hesaplı hareket ettiği halde, yaşlandıkça akılsız ve hesapsız işler yapar ve böyleceCivarında bulunan harp dışı devlet için daha tehlikeli olur.

Bugün harbin bulunduğu memleketlerde, mütemadiyen artan fenalıkların bir kısmı da, hudutlarımızı geçerek memleketimize yeni yeni sıkıntılar getiriyor. Harp uzadıkça, darlıklarımızın, sıkıntılarımızın çoğalacağını tabiî görmek, ona göre daima hazırlıklı bulunmak, tedbirler almak lâzımdır.

Bugün, memleketimizin katlanmağa mecbur olduğu mahrumiyetler, başka memleketlerinkine nazaran yok denecek kadar azdır. Gün geçtikçe, yeni yeni tehditlerle karşılaşmak mecburiyeti bulunduğunu, daima gözönünde bulundurmak ve bunlara katlanmak için hazırlanmak, her vatanperverin borcudur.

Harbin ilk yıllarında

Arkadaşlar,

Harbin ilk yılını, az çok rahat geçirdik. Çünkü, memleketimiz ambarlarında ithalât ve ihracat malları mevcut olduğu için, herhangi darlık ve mahrumiyet, kendini hissettirecek bir dereceye varmadı. Bu yılın en büyük darbesi, Türk bütçesinin üzerinde göründü. Çünkü, sulhümüzü korumak ve kurtarmak için, koskoca bir Türk ordusunu derhal silâh altına almağa ve silâh altında tutmağa mecbur olduk.

Harbin ikinci ve bilhassa üçüncü yılında, yer yer darlıklar hissolundu. Çünkü, harp dolayısiyle mal ithali çok zorlaştığı gibi, memleket çocuklarının silâh altında tutulması da, bir taraftan istihlâki çoğaltırken, diğer taraftan istihsali azaltmıya başladı İşte, başlıca bu sebeplerden artmağa başlıyan fiyatlarla ve bu yüzden ayaklanan ihtikârla mücadele etmek vazifesini duyan Refik Saydam hükûmeti azasının birleşen kanaatlariyle kararlar aldı. Fiyatlarla, muhtekirlerle mücadeleye başladı.

Alman mücadele kararları, yenilerini davet etti. Yeni kararlar da, daha sıkı, daha sert kararları zarurî kıldı, ve böylece, karardan karara geçilerek memleket dahilinde bir çok mallara el konulmağa kadar ileri gidildi. Bu kararlar, herkesin beklediği matlup neticeyi vermedi. Az bir zaman içinde, memleket dahilinde, resmî fiyatlarla bazı malları bulmak imkânsız bir hale geldi ve memleket dahilinde, koskoca bir kara pazar yerleşti. Bu levha karşısında, hepimiz, evvelâ kendi kendimize, sonra da birbirimize sormağa başladık. Acaba bu kararlar ve ya hiç değilse, bunlardan bazıları alınmamış olsaydı daha iyi olmaz mıydı?

Aradan çok geçmeden hüküm vermiye başladık. Bu hükme göre, bu kararlar alınmasaydı daha iyi olacaktı.

İşte bu cereyanın ve bu kanaatin dolaştığı ve canlandığı günlerde, Saraçoğlu hükûmeti iktidar mevkiine geldi ve gelir gelmez de, evvelce alınmış olan sıkı kararların bazılarını ibka ederek, büyük bir kısmını ortadan kaldırdı, diğer bir kısmını değiştirdi ve tatbiki daha kolay ve daha çok imkân dahilinde görülen yeni kararlar aldı.

Pamuk, yün ve yapağı hakkında, kararlar almakta gecikmedik. Bu mahsullerin tek alıcısı hükûmet olduğu için, kararlarımızı yürüteceğimize emin olduk. Kezalik, pancarın tek alıcısı ve şekerin tek satıcısı oldğumuz için, bunlar hakkmda fiyat kararları almakta ve bunları tatbike geçmekte gecikmedik, resmî ve hususî fabrikaları birleştiren, yünlü ve pamuklu kumaşlar hakkındaki kararları muhafaza etmekle kalmadık, bunların arasına, deri fabrikalarını da ilâve ettik.

Irkımızm başlıca gıdası olmak itibariyle, memleketimizin en büyük meselesini teşkil eden hububat hakkında, % 25 kararını aldık ve bu kararı alırken, alacağmız % 25 lerle, hem ordumuzun ve büyük şehirlerimizin iaşesini emniyet altına almak ve hem de tanzim satışları yapmak hususlarında kâfi derecede kuvvetii olacağımız kanaati hâkimdi. Kezalik pirinç hakkında da, ayni kanaatle ve ayni istikamette karar aldık.

Esas tutulan prensip

Arkadaşlar,

Görüyorsunuz ki, hükûmetinizin, herhangi bir kararı alırken, üstünde en çok durduğu, en çok hassasiyetle tetkik ettiği cihet, alınacak kararlarm, âdil olması ve tatbik kabiliyetini haiz bulunmasıdır.

Tekrar ediyorum, biz bu yolda, fiyat kontrolü kararları alırken çok mühim bir keyfiyeti, daima göz önünde tuttuk ve bundan sonra da daima göz önünde bulunduracağız. O keyfiyet de, bu kararlardan doğan yükün, müstehlik ve müstahsillerden terekküp eden vatandaşlar arasında âdilâne taksimidir. Bugüne kadar, maalesef, dövizli, dövizsiz, takaslı, takassız, memlekete gelen ithalât mallarının fiyatları üzerinde hâkim olamadık Kezalik, binbir çeşit yollarla yapılan alış verişlerde, muhtekirler ve vurguncular tarafından yaratılan yüksek fiyatların da önüne geçemedik. Böylece, fiyat kararlarımızin yükünü, daha ziyade çiftçiye yükletmiye devam ettik. Bu yolda devam etseydik, yalnız haksızlıkları yığın haline getirmiş olmakla kalmıyacak, istihsalin azalması gibi, büyük bir tehlike ile de karşı karşıya kalmış olacaktık.

Onun için, bundan sonra da, terlemeden para kazanan müstehliklerin, alın terinin yarattığı mahsullere, mübalâğaya kapılmaksızın, değer fiyat vermeleri imkânını daima yaşatmıya çalışacağız. (Bravo sesleri).

Ötedenberi bir çok yazıcılarımız, köylünün dertlerini azaltmak için yazılar, şiirler yazarlardı. Gariptir, köylünün bir boydan öbür boya yüzünün güldüğü bugünlerde, kalemlerden, bu sevince iştirak eden bir kelime düşmedi. Bilmeliyiz ki, vatandaş sadece şiir mevzuu olamaz ve vatandaş, şiirden ziyade hak arar.

Bundan sonra da, alınacak kararlarda, en çok arıyacağımız cihet bu kararların tatbik ve yükü taksim kabiliyeti olacaktır. Çünkü böyle olmıyan kararların, süratle duaya inkılâp edeceğine ve hattâ, fenalık yaratacağma şüphe yoktur.

Fiyat yükselişine karşı

Biz bu defa, tatbik kabiliyeti olan ve yükü âdilâne taksim eden kararları aldık. Bundan sonra da böyle yapacağız. Çünkü, maksada ancak bu yoldan varacağımıza kaniiz. Nitekim, bu güne kadar aldığımız ve muhafaza ettiğimiz kararların hiç birinde, tatbik noktasından bir kusur olmamıştır. Hububat ve pirinçteki yüzdeleri tahsil etmekteyiz. Diğer sahalarda da, tarafımızdan tayin olunan fiyatlarda, bir değişiklik olmamıştır. Bu böyle olmakla beraber, hedefimizin diğer cephesini teşkil eden, memlekette normal ve mutedil fiyata kavuşmak ümidi tahakkuk etmemiştir. Çünkü, her şeye rağmen, başlıca gıdamız olan hububat fiyatları aldı yürüdü Hububatla beraber, veya onu takiben diğer gıda maddeleri fevkalâde pahalılaştı. O kadar ki, bugün bunların bir çoğu, dünkü kara pazar fiyatlarını bile geride bırakmış bulunuyor.

Daha ziyade, hububat, tereyağı ve et gibi gıda maddeleri fiyatlarında görülen ölçüsüz artışta, ötedenberi muhtekirler namını verdiğimiz sınıfın tesiri yoktur veya yok denecek kadar azdır. Çünkü, fiyatlar artarken, hububat, tamamen köylünün elinde bulunduğu gibi, diğer gıda ve hayvan maddelerinin de köylünün elinde iken pahalılaşmış olduğu görülüyordu.

Eğer, bu tarzdaki fiyat yükselmeleri, makul denecek bir had dahilinde kalmış olsaydı, bunu hoş görmek, belki de mümkün olacaktı. Çünkü;

a) Hükûmet bile, resmî fiyatlar ile böyle bir yol tutmuş bulunuyordu.

b) Bu yoldan, çok düşük olan köylü hayat seviyesinin biraz kalkınması, yüreklerimizi ferahlandıracağı kadar, partimizin halkçılık ve devletçilik prensibine de uygun düşecekti. Fakat maalesef, fiyatlar böyle makul bir hadde durmadı. Bilâkis, baş döndürücü bir süratle aldı yürüdü ve mahdut gelirleri ile kendilerine gıda tedarik eden milyonlarca şehirli, bir ıstırap uçurumuna doğru sürüklenmiye başladı

Fiyat yükselişinin diğer sebeplerine gelince

Alelûmum gıda fiyatlarının, artmasında başlıca âmil olan, buğday ve hububat fiyatlarının, bu ölçüsüz yükselişindeki mesuliyeti, yalnız köylüye yükletmek, bittabi doğru değildir.

Hububatın % 25 ini, köylüden, o gün için iyi sayılan bir fiatla hükûmet namına toplamıya karar verdiğimiz günlerde, şehirlerimizin hububat ihtiyaçlarını günü gününe ve hattâ saati saatine zor yetiştiriyorduk ve ambarlarımızda hiç bir stok meycut değildi. Bu vaziyet, göz önünde dururken, alacağımız % 25 lerin ambarlarımıza, girmesini temin için bu % 25 leri ödeyinceye kadar, her çeşit hububat alış verişini yasak etmekte tereddüt etmedik. Bu yasak, şehirlere hububatın inmesine ve fırınların beslenmesine mani olmakla kalmadı. % 25 lerle biriktirmeğe başladığımız hububat mevcudunun, şehir ihtiyaçları için, erimeğe başladığını gördük. O kadar ki aldığımız haberler, bizzat buğday sahiplerinin bile, daha ucuz olduğu için, çarşıdan ekmek tedarikine çalıştıklarını bize öğretti.

Ordumuz ve kara günlerimiz için, hazırlamakta olduğumuz stoklarm, yaz ortasında erimeğe başlaması, bizi telâşa düşürdü. Meseleyi bir kere daha tetkik ettik. Alacağımızı almadan, hububat alış verişini serbest ilân etmekte yine tehlike gördük. Stoklarımızı eritmiyen ve şehirlere ekmek bulan bir çare aradık. Bu çareyi, belediyeleri muvakkaten işe sokmakla bulabileceğimizi ümit ettik. Belediyelere verdiğimiz bu vazifenin başarılabilmesi için, onlara yer yer krediler açtırdık ve ayni zamanda muayyen tarihlerden itibaren kendilerine hububat veremiyeceğimizi bildirdik. Bundan sonra yüzlerce belediye, buğday ambarı sayılan yerlere hücum etti. Herkesin kafasında kendi şehri için bir yıllık bir stok yapmaktan başka bir kaygı mevcut değildi ve böylece her yerde bir fiyat yarışı başladı ve hiçbir fiyat, bunları yarıştan vaz geçiremedi. Bu yoldan, hububat fiyatları ve onunla beraber diğer gıda maddeleri fiyatları gittikçe artarak, bugünkü mübalâğalı raddelere süratle eriştı. Anlaşıldı ki, ihtikâr, tüccarların inhisarı altında değildir. Bu, işin bir cephesidir.

İkinci cephesi de, bizim bu işte, ticaret kabiliyeti olmıyan ve kârüzararla alâkası bulunmıyan belediyelerin, bu işi beceremiyeceklerini, evvelinden görmemiş olmamızdır. Fakat, işin, bir üçüncü cepesi vardır ki, o da, bu sahada gösterilen gayretler ve faaliyetlerin, her şeye rağmen, bizi, büyük ve müsbet bir neticeye yaklaştırmasıdır. Çünkü, bugün elimizde, hiç bir vakit malik olmadığımız bir hububat stoku mevcuttur ve bu sayede yakın ve büyük korkular zail olmuş bulunmaktadır.

Arkadaşlar,

Bazı memleketlerde, dokuz göbek dedesini sayabilen adamlara asil derlermiş. Bizim milletimiz, bütün tarih boyunca, böyle bir asalet tanımadı. Bizim tanıdığımız asalet ruhî asalettir ki, o da, bize yaptığımız işlerin iyiliklerinin, eksiklerinin, cesaretle, açık ve temiz bir yürekle ortaya dökülmesi ni emreder. (Alkışlar). Onun için, bugünkü fiyatlardaki mesuliyette, hükûmetin hissesi bulunduğunu söylerken duyduğum ıstırabın yanıbaşımda, hususî bir hâz hissediyor ve bu sözlerimi, millî asalet kaidelerimize uygun göreceğinizi ümit ediyorum (Bravo sesleri).

"Buhranı ancak istihsali arttırarak yenebiliriz„

Gıda maddelerindeki pahalılığm istihsali teşvik edici bir iyiliği olduğu da inkâr edilemez. Biliyoruz ki, tahditler muvakkat tedbirlerdir ve bu buhranı sağlam ve katî olarak ancak istihsali arttırmakla yenebiliriz. Bugünkü mübalâğalı fiyatlar köylümüzü toprağa bağlamış ve böylece köylümüz bu sene her yıldan daha fazla bir gayretle ekim faaliyetine devam etmekte bulunmuştur. Biz bu faaliyete muhtaç köylülere 30 bin ton tohum vermek suretiyle iştirak ettik.

Bundan başka her sene muntazaman artan devlet zeriyatı, bu sene, daha geniş bir adım atarak geçen seneye nazaran yüzde yüze yakın nisbette bir tezayüt kaydedecektir.

Bu münasebetle fabrika ve madenlerimizde çalışan işçilerimizin memlekette yarattığımız eserlerde büyük hisseleri olduğunu da söylemeliyim. Adetleri ve ehemmiyetleri gün geçtikçe çoğalan Türk işçilerinin ihtisasları nın arttırılması, sıhhî, içtimaî durumlarının düzenlenmesi hükûmetinizi çok yakından ilgilendiren mühim bir mevzudur. İş kanunu ile iş hayatına müdahale etmiş olan Cümhuriyet hükûmeti bu kanunun icaplarını tamamlamak için her gün daha dikkatli ve daha gayretli olacaktır.

Harp yıllarının vatan çocuklarından beklediği fedakârlığı en iyi anlıyan memurlarımız olmuştur. Büyük mahrumiyetlere katlanarak çalışan bu kütle içinde çok iyi çalışanlar olduğu gibi fena çalışanlar da vardır. İyileri mükâfatlandırmak ve fenaları cezalandırmak için daha dikkatli ve hassas olacağız (Bravo sesleri).

Devlet eliyle yapılan benzin, lâstik, çimento, demir tevziatı etrafında vâki olduğu söylenen suiistimalleri bertaraf etmek için alâkalı vekâletlerin dikkatleri bu mevzu üzerinde toplanmıştır.

Pahalılıktan doğan sıkıntıyı yenmek için

Arkadaşlar,

Arzettiğim gibi, bilhassa gıda fiyatlarının hiçbir ölçüye sığmıyan bir şekilde alıp yürümesi, sabit ve mahdut bir iratla geçinen milyonlarca vatandaşı, bir ıstırap uçurumu ile karşı karşıya bıraktı. Bu manzara ile karşılaşan hükûmetimiz, bütün dikkatini bu mustarip kütle etrafında toplamıya karar vererek, bir çok içtimalar akdetti Ve meselenin bütün safhalarını, haftalarca süren bir tetkike tabi tuttu.

Bizi, haftalarca üzerinde çalışmağa mecbur eden mevzu, her kesi işgal eden pahalılık, bilhassa gıda maddelerindeki pahalılık mevzuu olmuştur.

Bu mevzu konuşulurken, daha ilk adımda, posta - telgraf, tren ücretlerinin, kumaş, iplik vesaire gibi, devlet müesseseleri mamulâtının ucuzluğunun diğer yerli ve ithalât mallarının pahalılığı ile büyük bir tezat teşkil etmekte olduğunu gördük ve kendi kendimize sorduk, acaba devlet müesseseleri mamulâtının fiyatlarını umumî fiyatlara intibak ettirmek mi icap eder, yoksa bunları tevzilerindeki suiistimal sayialarına ve çeşim fiyat farklarına rağmen, ucuz tutmakta devam etmek mi daha iyidir.

Bu suale, bu müesseseleri zararla işler bir halden, çıkarmak şartiyle ve bazı zarurî istisnalardan katî nazar ucuzlukta devam cevabını verdik. Tevzideki suiistimallerin de, zamanla, çalışmakla azalacağına inandık.

Dar ve sabit gelirli ailelerin durumu

Halkın ve tüccarın elinde bulunan, alelhusus gıda maddeleri pahalılığına gelince, bununla, her şeyden evvel mücadele etmenin lüzumuna kani olduk. Fakat onun için kuvvetlerimizi, herhangi geniş bir sahada israf etmektense, onları daha ziyade, bu pahalılığm kurbanlarının bulunduğu saha etrafında tahşit ederek çalışmanın daha faydalı olacağı ve seri neticeler vereceği kanaatine vasıl olduk.

Esasen, hükûmet beyannamesini hatırunuzda okurken, bu bahse temas etmiş: "Bizim çekmekte olduğumuz darlık, bu umumî ve büyük ıstırabın küçük bir parçasıdır. Ve bunun çoğalması ihtimali yok değildir. Böyle olduğu takdirde, bu yükü mütesaviyen çekmek ve çektirmek için, bütün tedbirleri almakta kusur etmemeğe çalışacağız„ demiştim.

Ayni beyannamenin diğer bir yerinde de "zengin ve paralı adamlar için bir mesele mevcut değildir. Köylü ve çiftçi, bu malların sadece satıcılarıdır. Amele ve esnaf yevmiyelerini ve işlerini yeni şartlara daha evvelden intibak ettirmişlerdir.„ Diyerek, böylece, devlet yardımının, dar ve sabit gelirli sahaya ve insanlara tevcih edilmesi lâzım geldiğini anlatmıştım.

Bu defa da, halktan olsun, memurdan olsun, dar ve sabit gelirli aileleri pahalılık yükünden mümkün olduğu kadar kurtarmak lâzımdır, karar ve kanaatine bir kere daha vardık. Hemen, hemen kâmilen şehirlerde oturan bu halk tabakasını bu defa yakından tetkik ettik. Gördük ki, Türkiyede, nüfusu on bini tecavüz eden şehirlerimizde oturan insanların yekûnu 2.660.000 kişidir. Bundan, İzmir, İstanbul ve Ankarada oturan bir milyon insanı düşecek olursak, 1.600.000 kişi kalmaktadır. Buna normal artış payı ilâve edilince, 1.800.000 eder. Eskişehir, Aydın, Manisa, Sivas, Samsun, Konya gibi şehirlerde oturan bu halkın, her halde üçte ikisinin, hububat veya diğer ziraat işleriyle meşgul veya başkaca yardım dışı olduğu muhakkaktır.

Şu halde, 80 küsur şehirde oturan 1.800.000 kişiden, yalnız 600.000 ni yardıma muhtaç demektir.

On binden az nüfuslu şehirlerin ziraî siması daha ileridir. Onun için, buralarda oturanların yardıma muhtaç olanlarının yekûnu 3 — 4 yüz bini geçmez.

Ankara, İstanbul, İzmir şehirlerine gelince, istatistiklere göre, bir milyondan az olan bu üç şehrin nüfusuna bir artma payı ilâve edilerek, yekûnu 1.100.000 olarak kabul ve bunun, 500.000 ini yardımdan müstağni addetik ve böylece yardım edilmesi lâzım gelen vatandaşların yekûnunu küçük şehirlerde 400.000, ortalarda 600.000 üç büyük şehrimizde de 600.000 olarak cem'an 1.600.000 tahmin etmek sureti ile herhalde hakikatin civarında bir rakam kabul etmiş olduğumuza inandık.

Şimdi, en mühim iş, pahalılıktan en çok mustarip olan bu bir buçuk milyondan fazla olan halkın tesbiti idi. İlk nazarda, bize, pek zor görünen bu iş istikametinde çalışırken, müşahede ettiğimiz bazı kolaylıklar, bizim cesaretimizi arttırdı.

Maksadımız, büyük, küçük, şehirlerde oturan dar ve sabit gelirli olanlarını bulmak ve tesbit etmekti. Resmî istatistikleri tetkik ederken gördük ki, umumî bütçeden maaş ve ücret alarak geçinen insanların adedi, 110.000 dir. Bunları, karı ve çocuklariyle beraber 500.000 olarak kabul ettik. Yetim, dul ve mütekaitlerin yekûnunu da 60.000 bulduk. Ve bunların çoğu, tek nüfustan ibaret olduğu için onları da 100.00 olarak kabul ettik. Bundan sonra, mahallî idarelerle belediyelerin, devlet iktisadî teşekküllerinin ev mülhak bütçelerin ücretli veya maaşlı olarak istihdam ettikleri memurların yekûnunu aradık.

1.600.000 olarak kabul ettiğimiz dar ve sabit iratlı nüfusun 1.300.000 ninin kolayca tesbit edilmiş olduğunu gördük. Geriye, hiçbir maaş ve ücretle alâkası olmıyanlar yüz bin kişi kalıyordu. Bunların, merkezden tesbiti mümkün olmadığı için bir an evvel de tesbit edilmeleri icap ettiği için kaymakamlardan ve belediye reislerinden oturdukları şehirlerdeki dar ve sabit iratlı insanlardan, ekmek ve gıda tedarikine kuvvetleri yetişmiyen vatandaşların adetlerinin tesbit edilerek bildirilmesini istedik. Böylece, bir taraftan bunları yapar ve dar ve sabit gelirli vatandaşlara yardım sahasını çizerken, diğer taraftan vatandaşlara nasıl ve ne kadar yardım edebileceğimizi araştırmaya başladık. Gerek bu yardımları temin ve gerek iktısadi buhranı karşılamak için, üstünde, bir karara vasıl olduğumuz mevzular şunlardır:

1 — Elbiselik kumaş ve ayakkabı, 2 — Hububat, 3 — Bulgur, 4 — Pirinç, 5 — Yağ, 6 — Şeker, 7 — Kumaş, 8 — Kömür, 9 — Varlık vergisi.

Devamı Sa. 4; Sü. 1

TAKVİMDEN BİR YAPRAK

İğne ve Çuvaldız Meselesi

Yazan: *ULUNAY*

Hürriyetin en veciz tarifi şudur: "Kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapmamak„ Ziya Paşa bu fikri nazman şöyle ifade etmiş:

İncinmemek istersen eğer milk-i fenâda
Bir kimseyi incitmemeğe hasr-ı merâm et.

Hayatta her hareketimizi bu ölçüye vurabiliriz. Meselâ ayağına basılmaktan, itilip kakılmaktan tabiî olarak hoşlanmıyan her vatandaş bir başkasının da kendisi kadar bundan müteessir olacağını düşünüverse tramvaylarda derhal bu gibi nâhoş hadiseler ortadan kalkar. O zaman herkes sırasına katlanarak şimdikinden çok daha az bir zaman zarfında düğmeleri kopmadan, şapkası körüklenmeden, nasırı ezilmeden semtine gidebilir. Terbiye çerçevesine sığabilecek olan her şeyi yine bu mikyasla ölçebiliriz. Meselâ yemek yerken iğrenecek bir manzara görmekten hoşlanmıyan bir adam lokantada başkasını iğrendirecek bir harekette bulunmamalı. Avrupada büyük lokantalarda kürdan tamamiyle kaldırıldığı için kimse yemekten sonra uzun uzadıya ağzın kovuklarından, aralıklarından yemek artıkları ayıklamaz.

Geçen gün tünelde bir adam elini ağzına götürmeden yorgun bir atı hatırlatan bir ağız açışiyle esnedi. Tünel arabası sıkışık değildi; eliyle ağzını kapar ve küfeki tutmuş çürük dişlerini, cerahat rengi almış diş etlerini bir dişçi olmadığım halde bana göstermiyebilirdi. Öyle yapmadı, evvelâ nefesinin yarısını içine çekerek ağzını fırın gibi öyle bir açtı ki âdeta gırtlağındaki küçük dilinin yüzüme atılma istiyen bir yılan gibi oynayışını gördüm. Sonra yüzüme miyasmalı bir nefes pufladı, gözlerinden yaşlar akıtarak ağzını kapadı. Bu zatın ayni manzarayı seyretmekten hoşlanacağını zannetmiyorum.Buna rağmen başkalarını rahatsız etmekten çekinmiyor, çünkü hareketini bir miyara uydurmak zahmetine katlanmıyor.

Yemek bahsi de böyledir. Avrupa âdetleri bizde yeni değildir. Elli sene evvelberi bir çok evlerimizden bakır sininin başına toplanıp parmaklarımızı yalaya yalaya elimizle yemek âdeti kaldırılmıştır. Bu tarz yemek yemenin kaldırılmasına sebep "yenilik" ten ziyade iğrenç olmasıdır. Böyle olunca şimdiki tarzda yemek yemeği, kemiği elle tutup yalamak, avurtta bir dişe sarılan ıspanak yaprağını bir parmak darbesiyle öğütülecek kısma teslim etmek gibi iğrendirici hareketleri görmek istemiyorsak bunlardan biz de çekinmeliyiz.

Çuvaldızı başkasına batırmadan evvel iğnenin acısını kendi nefsimizde tadalım.

Hergün binlerce kişi
SARAY
SİNEMASINA
İLÂHÎ
KEMAN
filmini görmeğe koşuyor
Bütün Istanbul bu harikulâle filmden bahsediyor
Ince mevzuu, fevkalâde rejisi ve nihayet
MENDELDOHN,
TSCHAİKOWSKİ
St. SAENS'den
Jascha Heifetz'in
lâde filmden bahsediyor,
nağmeler dinliyenleri ga
yediyor. Bu büyük musik
filmi, umumî talep üzerine
BİR HAFTA DAHA
GOSTERILECEKTIR

18 İkinciteşrin Çarşamba akşamı
SARAY
SİNEMASINDA
MÜNİR
NUREDDİN
Mevsimin ilk konserini veriyor.

Şehzadebaşı TURAN Tiyatrosunda
13 İKİNCİTEŞRİN CUMA günü akşamı saat 20,30 da
Sanatkâr NAŞİD Gecesi
3 yıldanberi sahneden uzakta kalan büyük San'atkâr sahneye çıkıyor.
Bayan MÜZEYYEN SENAR Konseri
HALİDE - ERTUĞRUL SADİ — MUAMMER— İSMAİL DÜMBÜLLÜ
Bütün halk, ses, saz ve varyete san'atkârlarının iştirakiyle
Muhteşem Müsamere
TELEFON : 22127

TEŞEKKÜR

SELÂMİ'nin vakitsiz ölümü cümlemizi en derin yasa bürüdü. Bu çok hazin vesile ile, sonsuz kederimizi her suretle paylaşan, muhtelif şekillerle ihtiyarî zahmet eyliyen sayın herkese, izhar buyurdukları samimî alâkadan dolayı, ne kadar teşekkür eylesek azdır. Bununla beraber, vazifenin ifası için muhterem gazetenizin lûtfen tavassutunu diliyoruz.

MERHUM SELÂMİ SALİH ÇENE
Ailesi namına
REFİKASI: MEFHARET S. ÇENE

Başvekilimizin Beyanatı

Baştarafı 3 üncüde

Kumaş ve ayakkabı tevziatı hazırlığı

1 — Elbiselik kumaş ve ayakkabı — Umumî müvazene, mülhak bütçeler, hususî idare ve belediyelerle iktısadî devlet teşekküllerinden tutarı 140 liraya kadar maaş veya ücret alanlara hem kendileri, hem de karıları için birer kat elbiselik kumaş, bundan yukarı maaş alanlara da yalnız kendileri için birer kat elbiselik kumaş vermek istiyoruz. Bundan maada yalnız umumî müvazene ve mülhak bütçelerden aldıkları maaş ve ücret tutarları 75 liradan az olan memurlara ayrıca birer ayakkabı vermek niyetindeyiz. Gerek kumaşlar, gerek ayakkabıları parasız olarak verilecektir. Bu eşyalar süratle hazırlanmaktadır. Tevzi ve taksim için talimatı da yapılmıştır.

Ayakkabı tevziatı iki ay sonra başlıyacak ve senesi içinde ikmal edilecektir. Kumaş tevziatına gelince: erkek kumaşlarının Kânunusanide tevziine başlanacak ve tevziat üç ayda bitam bulacaktır. Kadın kumaşlarının tevziatına kezalik Kânunusanide başlanacak bu da sekiz ay içinde bitam bulacaktır- Bu tevziatın her üçünde İzmir, İstanbul ve Ankara şehirleri sona bırakılmıştır. Bu iş için hazırlanan kanun lâyihası da meclise verilmiştir.

Hububat vaziyetimiz

2 — Hububat — Geçen baharın son ve yazın ilk günleri büyük hububat sıkıntısı içinde geçiyordu. Önümüzdeki yılın hububat sıkıntılarını bir dereceye kadar önliyebilmek için muhtelif istikametlerde çalışmağa başladık.

a) İngiliz ve Amerikalılardan hububat istedik.

b) Hariçten tedarik edilecek hububat için nakil vasıtaları aradık,

c) % 25 kararını aldık,

a) İngiliz ve Amerika sefirleri tarafından vaadedilen 15 şer bin tonluk buğdaylar getirilip teslim edildi. Bundan maada İngilizler ayrıca 7.800 ton arpa vaadettiler. Bunun yarısından faziası bugün bize teslim edilmiş bir haldedir. Amerika, verdiği 15 bin tondan ayrı olarak, 6 bin ton buğdayı, iare kanununa tevfiken Amerikada emrimize hazır tutuyor. Bir vapurumuz bugünlerde bu buğdayı almağa gidecek. Bu istikametteki İngiliz ve Amerika yardımının devam edeceğini ümit ediyoruz.

b) Nakil vasıtası tedarik için her tarafa birden baş vurduk. Portekiz limanlarındaki Alman vapurlarını satın almağa teşebbüsümüz muhtelif safhalar geçirdikten sonra Portekiz hükûmetinin muvafakati istihsal edilmediği için sukut etti. İsveçten vapur tedariki konuşmalarımız devam edip gitmektedir. Bu konuşmaların müsbet bir neticeye varacağına emin olmak mümkün görünmüyor. Amerikadaki Panama bandıralı vapurların satın alınması teşebbüsü de henüz kat'i safhaya girmemiştir. Fakat bütün bunlara mukabil Fransa ile muhariplerin malûmatı altında yapılan bazı Fransız vapurlarının tarafımızdn kiralanması müzakereleri kat'i ve müsbet bir neticeye varmak istidadını göstermiştir. Fakat henüz kat'i ve müsbet neticeye varılmış değildir. Maalesef son hadiselerin bu işimize zarar vermesi ihtimali çoktur. Şayet muvaffak olursak hemen memleketteki buğday stokunu beslemiye çalışacağız. Bu böyle olmakla beraber yardımlarm yapılmamasını ve vapurların temin edilmemesini gözönünde bulundurmak ve sarfiyatı ona göre tanzim etmek her halde ihtiyatlı ve hesaplı bir harekettir.

c) % 25 ler — Hububat hakkında % 25 kararını alırken bu yüzden elimize geçecek hububatla hem orduyu, hem büyük şehirleri, hem de darlık mıntakalarını doyurduktan sonra her yerde tanzim şartları yapabilmek için elimize kâfi hububat geçeceğini ümit ediyorduk. Çünkü istatistikler, Türkiye hububatını 7 — 8 milyon ton olarak gösteriyor ve biz de bu hesaptan elimize hiç değilse bir buçuk milyon ton hububat geçireceğimizi ümit ediyorduk. Halbuki evdeki pazar çarşıya uymadı. Ve neticede gördük ki, çiftçilerin hükûmete borçlandığı rakam 600 bin tonu zor tutuyor. Bu iki rakam arasındaki fark, sadece istatistik rakamlarının mübalâğalı tesbit edilmiş olmasından neşet etmiyordu. Daha ziyade yine çiftçilerden intihap edilen subaşılarının pek tabii olarak çiftçiyi korumak arzularından ileri geliyordu. Benim duyduklarm ve gördüklerimden edindiğim kanaate göre, bu borçlandırma işi tekmil mahsul itibariyle % 3 veya % 5 ağır, % 10 veya % 15 müteâdil, üst tarafı da tamamen hafif olarak tesbit edilmiştir. Ve bu fark, himayeli olduğu muhakkak olan tesbit hatası olmaktan ziyade, tesbitin, mahsulün yeşil devrinde yapılmış olmasından ileri gelmiştir. Bu fark, mahsulün bozulmasından dolayı bazı mahdut yerlerde çok ağır bir durum yaratmıştır.

Köylü borçlandığı mikdarı bizi memnun edici bir tarzda muntazaman ödemektedir. Köylünün borçlandığı mikdarın azlığından doğan endişeyi köylünün borcunu muntazaman ödemekte olması büyük nisbette izale etmiştir. son bir kaç ay içinde hariçten de (50) bin tona yakın buğday getirttik. Bugün, hububat vaziyetimiz en diselerimizi kısmen telâfi etmekle beraber her çeşit fiyat manevrasına müsait bir şekilde değildir.

Bu vaziyetin icap ettirdiği tedbirler

Görülüyor ki, bu % 25 ler, elimize, her çeşit manevrayı yapmağa müsait bir mikdar vermemiştir. Bu yüzden ve bir de biraz evvel arzettiğim, belediyelerin ölçüsüz ve hesapsız talepleri yüzünden buğday fiyatları almış yürümüştür. Filvaki elimizdeki mikdarla piyasaya müdahale etmiş olsaydık fiyatlarda geçici bir salâh yaratabilecektik. Fakat biz bunu yapmadık. Ve elimizdeki hububatı, daha kara gün için saklamayı tercih ettik. Fakat bu intizar devresi devam ederken İzmir, İstanbul, Ankara ve Zonguldak için kendilerine buğday tedarik hususunda tesbit ettiğimiz tarih yaklaşmağa ve böylece yeni bir fiyat artması tehlikesi kendini hissettirmiye başladı. Bunu önlemek için fedakârlık yapmak zaruretini duyduk ve bu şehirlere lâzım olan buğdayı, tecviz edebileceğimiz bir fiyatla ve sıkı kayıtlarla vermeyi ve bunu imkân hasıl oldukça serbest piyasadan alarak bir dereceye kadar kapamağı muvafık gördük. Böylece bu şehirlerin vakti hali yerinde olan insanlarına 300 gram ekmeği 5,5 kuruş fazlasiyle 14 kuruşa yedirmeğe başladık.

Gerek bu şehirlerde, gerek diğer şehirlerde tesbit edilen ve tesbit edilmekte olan ve yekûnu bir buçuk milyonu geçecek olan, dar ve sabit iratlı vatandaşlara eski ucuz fiyatla ekmek, un veya buğday vermeğe başladık ve bu yolda devam etmek kararındayız.

Bütün bu hesaplar, eldeki hububat mevcuduna ve bir de çiftçiden mütebaki alacağımızın tahsiline dayanıyor. Bu suretle hesaplar ucu ucuna ancak denk geliyor. Şayet haricin buğday yardımı devam eder, köylü makul fiyatlarla hububatını satarsa, seneyi az sıkıntı ile geçirmek ve hesaba konulmamış bazı darlıkları bertaraf etmek mümkün olacaktır. Fakat tahsilde müşkülât olur, haricin buğday yardımı devam etmez, veya hariçten bizim temin etmemiz mümkün olmaz ve yeni, yeni ihtiyaçlar ve zaruretler karşısında kalacak olursak, en sert tedbirlere baş vurmaktan asla çekinmiyeceğiz. Her halükârda bir buçuk milyon civarında gördüğümüz bu dar ve sabit gelirli vatandaşları asla sıkıntıda bırakmıyacağız (Bravo sesleri).

Ucuz fiyatla bulgur ve pirinç tevziatı

3 — Bulgur — Buhranın ve pahalılığın en ağır yükünü taşımakta olan dar ve sabit gelirli vatandaşlara çok ucuz fiyatla bulgur vermek kararını aldık, Bulgurlar hazırlanıyor ve yekûnu 15 — 16 milyon kiloyu aşacaktır. Öyle sanıyoruz ki, beş nüfuslu bir aileye her ay beş kilo bulgur vermek imkânını elde edeceğiz- Bu istikamette yapılan mesai hayli ilerlemiştir. Ordu da kendi bulgurunu ayrıca hazırlamaktadır.

4 — Pirinç — Pirinç için ayni şeyi düşündük. Memleket dahilindeki pirinçlerin % 15 ini tayin ettiğimiz fiyatla, hububatta olduğu gibi, satın alıyoruz- Bu pirincin bir kısmını orduya, mühim bir kısmını da pahalılık kurbanlarına, mâl olduğu fiyatla dağıtacağız. Umuyoruz ki, kendilerine vereceğimiz pirincin mikdarı, bulgurun mikdarından az olmıyacaktır.

Zeytinyağı meselesinde hükûmetin kararı

5 — Yağ meselesi — Bugün memlekette mevcut yağ buhranı, garip olduğu kadar yersizdir. Daha dün, memlekette ehemmiyetli bir zeytinyağı stoku bulunduğunu herkes biliyordu. Yaklaşan yeni sene mahsulünün de fena addedilmemesi lâzım geldiği söyleniyordu. Böyle olduğu halde, zeytinyağı fiyatları birdenbire fırladı. Bu fırlayışın günahını da, buğday ve diğer gıda maddelerine yüklemek istiyorlar. Bu iddia doğru olsaydı, yağdan sonra birer gıda olan zeytinyağı gibi mühim bir kısmı harice çıkarılan üzüm ve fındığın da yağ fiyatlarını hiç değilse takip etmesi icap ederdi. Halbuki, bu iki mahsulümüzün fiyatı, diğerlerine nazaran düşük olmakta devam ediyor. Onun için, zeytinyağı fiyatının mübalâğalı fırlayışının günahî, sadece bu işin geniş mikyasta ticaretini yapan mahdut insanlara aittir ve verdikleri sözlere rağmen bu fenalığı yapmışlardır. Bunu, herhalde unutmamıya çalışacağız. (Bravo sesleri)

Biz, yağ buhranını yenmek için, şu tedbirleri alıyoruz:

a) Devletin muamele vergisi olarak almakta olduğu % 12,5 ları, bundan sonra aynen yağ alacağız ve bunun için kanun lâyihası Meclise verildi.

b) Zeytinyağı ve pamukyağı mahsulünün % 15 sini de, tesbit ettiğimiz bir fiyata yani, 80 kuruşa satın almak kararını verdik. Bu yolda elimize, 7, 8 milyon kilo yağ geçeceğini ümit ediyoruz. Bununla beraber, bir taraftan ordumuzun ihtiyacını karşılarken, diğer taraftan, buhranm en çok ıstırap duyan 1.600.000 vatandaşm yükünü hafifletmiye çalışacağız. Vereceğimiz yağm fiyatı, maliyet fiyatı olacak ve her aileye her ay bir kilolan fazla zeytinyağı veya turyağı verilecektir.

Şeker buhranına karşı

6 — Şeker meselesi — Mevcudu esseselerine, tonu 14 liraya, hususî müesseselere de 9 küsur liraya veriliyor. Hem müessesyi zararlardan kurtarmak, hem de ufak bir amortisman temin etmek için, bu fiyatları 21 liraya çıkarmak icap etmekte olduğuna kani olduk. Daha ziyade ısınma ve ısıtmak için kullanılan kok kömürlerinin fiyatında bu sene için bir değişiklik yapmıyacağız. Yukarda tekrarladığımız 1.600.000 vatandaşa kömür tedarik etmeleri yolunu mümkün olduğu kadar açık tutacağız.

Arkadaşlar,

Müsaade ederseniz daha geniş ve umumî mahiyeti haiz olan varlık vergisine girmeden evvel, buraya kadar izaha çalıştığım karar ve mütalealarımızın ruhunu bir kaç cümle ile hülâsa edeceğim. Haftalarca süren araştırma ve müzakerelerimizde, üç büyük mana, hükûmetinize rehberlik etmiştir: Adalet, emniyet, tatbik kabiliyeti.

a) Adalet aradık, onun için bütün dikkat ve ihtimamımızı, bu buhranın en ağır yükünü çeken 1,5 — 2 milyon vatandaş etrafında topladık.

b) Emniyet aradık. İstedik ki, bu yapacağımız iyilikler, suiistimal edilmesin ve tıpkı maaş verilir gibi verilsin. Nasıl bir adam iki maaş alamıyor ve nasıl bir memur maaşsız kalmıyorsa, yapacağımız iyilikler de, böyle kat'i ve emin bir yoldan yapılsın. Nitekim, daha şimdiden bu istikametten talimatlar hazırlanmış bulunuyor.

c) Tatbik kabiliyeti aradık. Elimizde olmıyan hiçbir şeyi vaadetmedik. Sadece elimizde bulunan veya bulunacağına emin olunan şeyleri vaadettik. Ayakkabı, kumaş, buğday, bulgur, pirinç, yağ, şeker, hep elimizde mevcut olan mallardır.

Onun için, bu kararlarımızın yürüyeceğine ve hissolunur bir selâh yaratacağına eminiz. Vakıa, elimizde olmıyan hiçbir şey, vaadetmedik. Fakat yapacağımız iyiliklerin, buna münhasır kaacağını ifade etmiyoruz. Bilâkis, elimize imkânlar geçtikçe, vereceğimiz malların mikdarını ve nevini arttırmak, çoğaltmak ve bugün için tatbik sahasını teşkil eden, bir buçuk iki milyonluk vatandaş mikdarını çoğaltmak emelindeyiz. Elverir ki, yeni imkânlar, yeni iyiliklere yol açsın.

Bu işlerin haricinde kalan yerlerde de fiyatları başıboş bırakmıyacağız. Az çok faydasına emin olduğumuz herhangi bir kararı almakta asla tereddüt etmiyeceğiz

Yeni hazırlanan varlık vergisi kanunu

9 — Varlık vergisi.

Arkadaşlar,

Alelûmum eşya fiyatlarının bugünkü delice artışında filvaki istihsal azlığının, ithalât noksanının, yanlış tedbirlerin bilhassa doymak bilmiyen hırsın ve ihtikârın geniş hisseleri vardır. Fakat bütün bunların tesiri kadar diğer bir vakıa vardır ki o da tedavüldeki Türk parasının mütemadiyen artması ve 700 milyona çok yaklaşmış olmasıdır. Nisbeten ufak dertlere ilâç aranırken bu büyük parayı ihmal etmek bittabi doğru olmazdı. Onun için diğer işlerle beraber bütün dikkat ve ihtimamımızı bu yara üstünde toplamağa ve bir ilâç bulmayı en önde gelen bir vazife saydık. Bu iş için tek yol tedavüle çıkan paranın bir kısmını vergi olarak geri çekmekten ibarettir. Ve bu geri alış başlıca harp yıllarında çok para kazanmış olanlardan yapılmalıdır, ve yalnız bir defaya mahsus olarak alınmalıdır. Bu mülâbazalara binaen bu iş için bir kanun lâyihası hazırlamak zaruretini duyduk. Uzun tetkiklerden sonra hazırlanan bu kanun lâyihası başlıca üç matrahtan para toplıyacaktır. Bu matrahlar ehemmiyet sırasiyle şunlardır: Tüccarlar, emlâk ve akar sahipleri, büyük çiftçilerdir.

Harp yıllarında en çok parayı tüccarlar kazandığı için bu varlık vergisinin en büyük yükünü bittabi onlar taşıyacaktır. Esasen nevilere, sınıflara ve zümrelere ayrılmış bulunan ve verdikleri vergi ve yaptıkları iş malûm olan bu sınıf mensupları hakkında kazandıkları paraların komisyon ca takdir edilen bir kısmını vergi olarak istemekte tereddüt duymuyoruz (alkışlar). Ve beş yüz liradan aşağı bir mükellefiyet teklif etmemiş olduğumuza göre fakirleri ve zayıfları da bu vergiden tamamen muaf tutmaktayız. Bu vergi münasebetiyle yaptığımız tetkiklerde büyük tüccarların ve bazı zümrelerin vergiden kaçmak yolunu nasıl bulmuş olduklarını görerek hayret ettik ve istikbalde bu gibi vergi kaçakçılıklarına meydan vermemek için tedbirler araştıracağız. (Alkışlar).

Bu vergi için ikinci matrahımız hanlar, hamamlar, apartmanlardır. Bunların sahipleri bu vergi ile mükellef kılınmıştır. Yalnız aldıkarı senelik kira yekûnu 2.500 lirayı tecavüz etmezse bunlar için bir mükellefiyet yoktur. Bu mikdarı geçiyorsa bunlar komisyonlarca tayin edilen parayı ödemiye mecburdurlar.

Üçüncü matrah büyük çiftçilerdir, büyük çiftçiden kasıt 500 lirayı hiç bir işine halel getirmeden verebilecek çiftçidir. Bunlar mükelleftir ve bu mükellefiyet hiçbir zaman bir çiftçinin varlığının yüzde beşini tecavüz etmiyecektir.

Verginin şahıslara göre mikdarını altışar kişilik komisyonlar tesbit edecektir. Bu komisyonlara vali ve kaymakamlar riyaset edecek, defterdar veya malmüdürleri de maliyeyi temsil edecekler, diğer dört aza halk tarafından intihap edilmiş olan belediye, ticaret odası veya ziraat odası azaları meyanından seçilecektir. Bu komisyonların verdiği kararlar kat'i ve nihaîdir.

Bu verginin tesbiti ve tahsili için zaman geniş olarak bırakılmamıştır. Çünkü bu işi, para kuvvetiyle suiistimallere yol açılmasından ve her çeşit tezvirattan korumak yolunu tutmayı hayırlı bulduk. Onun için zamanı dar tuttuk. Bu sebeplerle vergilerin tesbit ve ilânı için 15 gün koyduk. Bunu takip eden 15 gün içinde tahsili şart koyduk. Bu müddeti takip eden birinci haftada yüzde bir fazlasiyle ikinci haftada ise yüzde iki fazlasiyle tahsili şart koştuk.

Parayı veremiyenler için bir taraftan tahsili emval kanununu harekete geçirmekle beraber diğer taraftan mükellefleri amele teşkilâtına göndermeyi hem işçi tedarikini hem de para tahsilini kolaylaştırıcı müeyyideler addettik (alkışlar).

Bu kanun ile takip ettiğimiz hedef tedavüldeki paraları azaltmak ve memleket ihtiyaçlarımıza karşılık hazırlamaktır. Bu böyle olmakla beraber bu kanunun tatbikinden, Türk parasının kıymetlenmesi, muhtekirler üzerinde toplanan halkbuğzunun silinmesi, vergileri ödemek için bizzarure satışa çıkarılacak malların fiyatlarında bir itidal husule getirmesi gibi tali faydaların tahassül etmesi de imkân haricinde addedilemez.

Arkadaşlar,

İçinde bulunduğumuz iktısadî buhranın başlıca zorluklarını ve bu zorluklara karşı düşündüğümüz tedbirleri birer birer ve bir kül halinde arzettim. Yardımlarınız ve tadillerinizle resanet ve kuvvet kazanacak olan tedbirlerinizin bu mücadeleden mutlaka galip çıkacağına kat'iyyen inanıyoruz (Alkışlar). Çünkü vatanımızın bugünkü çocukları yanlız büyük bir neslin evlâtları değildir. Ayni zamanda ölçüsüz düşmanları yenen büyük bir neslin ta kendisidir (alkışlar).

ZAYİ — İstanbul Emniyet Sandığındaki 108 No. lu hesabımda kullanmakta olduğum tatbik mühürümü zayi ettim. Yenisini kazdıracağımdan eskisinin hükmü yoktur. **Taksim Ayazpaşa Ankara Palas No. 10 da Hüseyin kızı Zekiye Teker.**

KAYIP: İstanbul emniyet müdürlüğünden aldığım ve İstanbul sıhhiye müdürlüğüne gönderilen bir tahrirata ilişik iki adet boş sıhhî rapor varakalarını kaybettim. Bulanların lûtfen adresime göndermelerini rica ederim. **Nişantaş Meşrutiyet mahallesi ekmek fabrikası sokağı 17 No. İbrahim Öztürk.**

İSTANBUL DEFTERDARLIĞINDAN

Haydarpaşa Erkek Lisesi bakkaliyesi bir sene müddetle ve senelik icarî peşin verilmek şartiyle 30/11/942 Pazartesi günü saat 14 de Milli Emlâk Müdürlüğünde müteşekkil komisyonda kiraya verilecektir.

Senelik kirası (1050) teminatı (79) Liradır.

İsteklilerin Türkiye Cümhuriyeti tebaasından ve hüsnühal eshabından olduğuna dair zabıta, müddeiumumilik ve sıhhiyeden alacakları vesaik ve teminat makbuzlariyle birlikte mezkûr gün ve saatte komisyona müracaatları. (1350)

Kadıköy Vakıflar Direktörlüğü İlânları

Muhammen kıymeti L.	K.	Muvakkat teminatı L.	K.	Semti	Mahallesi	Sokağı	No.	su Es.	V	Cinsi
377	36	28	38	Üsküdar	İcadiye	Merçivan	24	22	)	Ahşap üç odalı evin tamamı
378	24	28	39	"	Murat Reis	Çarşı Cad.	159	143	)	" "
221	00	16	58	"	Selâmi Ali	Reisüküttap	22	18	)	101 metre murabbaa arsanın tamamı
711	78	88	31	Boğaziçi	Anadoluhisarı	Körfez	18	)		
							20	)20	)	Arsanın tamamı
							22	)	)	
8	72	1	30	Üsküdar	İcadiye	Türkânhatun	28	34	)	" "

Yukarıda cinsi ve mevkileri yazılı gayri menkullerin mülkiyeti satılmak üzere on beş gün müddetle açık arttırmaya çıkarılmıştır. İhaleleri 27.11.942 Cuma günü saat 15 dedir. İsteklilrin Müdürlük Akarat ve Mahlûlât kalemine müracaatları. (1328)

Deniz Fabrikaları Umum Müdürlüğünden

Deniz fabrikaları muhasebesinde istihdam edilmek üzere dört ücretli memur alınacaktır. İsteklilerin dilekçe ve icap eden vesikalariyle en geç 15/11/1942 günü akşamına kadar Gölcük Deniz Fabrikaları Genel Müdürlüğüne müracaatları ve bu tarihten sonra vâki olacak müracaatların nazarı itibara alınmıyacağı. (1221)

Galatasaray Lisesi Müdürlüğünden

Okulumuz paralı yatılı talebenin ikinci taksit zamanı 1/12/942 dir. Tahsilâta şimdiden başlanıldığı ilân olunur. (1314)

İŞÇİ KIZ ARANIYOR

Ambalâj işlerinde çalışmak üzere iki İşçi kız aranıyor. İstiyenlerin Yeni Postane karşısında Mimar Vedat Caddesinde 26 No. ya müracaatları.

M.M.V. İstanbul Satın Alma Komisyonu İlânları

Beher kilosuna 120 kuruş tahmin edilen 50 ton sığır eti pazarlıkla satın almacaktır. İhalesi 13.11.942 Cuma günü saat 15 te Tophanede M. M. V. İstanbul bir No. lu satın alma komisyonunda yapılacaktır. Kat'i teminatı 8500 liradır. Taliplerin belli vakitte komisyona gelmeleri. (266 — 1294)

Pazarlıkla 70.000 kilo pirasa alınacaktır. Kilosuna 20 kuruş tahmin edilmiştir. Kati teminatı 2100 liradır. Şartnamesi her gün öğleden sonra Ko. da görülür. İhalesi 16/11/942 günü saat 14 de Tophanede M. M. V. Bir No. lu satın alma Ko. da yapılacaktır. İsteklilerin belli vakitte Ko. na gelmeleri. (1168)

Pazarlıkla 70.000 kilo lahana alınacaktır. Kilosuna 20 kuruş fiyat tahmin edilmiştir. Kati teminatı 2100 liradır. Şartnamesi her gün öğleden sonra Ko. da görülür. İhalesi 18/11/942 günü saat 14 de Tophanede Bir No. lu Sa. Al. Ko. da yapılacaktır. İsteklilerin belli vakitte Ko. na gelmeleri. (1171)

İstanbul İkinci İflâs Memurluğundan: 942/52 — Müflis Yıldız sabık müsteciri Maryoseranm adliye yangınında yanan dosyasının yenilenmesi için alacaklılarm toplanmıya daveti ve toplanmanın 23/11/942 Pazartesi günü saat 14 de yapılması takarrür etmiştir.

Müflisin masasına evvelce kaydedilmiş olan alacaklıların ellerindeki vesaik ve vekillerin vekâletnameleriyle birlikte dairede hazır bulunmaları ilân olunur. (6716)

Sahip ve Neşriyat Müdürü: Halil Lütfi Dördüncü
Gazetecilik ve Neşriyat T. L. Ş. TAN Matbaası

Çatal, Kaşık, Bıçak, Muhtelif Cins Corap, Havlu Ve Battaniye Alınacak

İstanbul Sanat Okulu Alım Satım Komisyonu Başkanlığından

Parti No.	Alınacak eşyanın nev'i	Miktarı	Fiyatı Kuruş	Tutarı Lİ.	Ku.	Kati teminatı Lİ.	Ku.	İhale gün ve saati
1	Çatal, kaşık ve bıçak	100 düzüne	2990	2990	—	448	50	16/XI/1942 saat 10 da
2	Yün çorap	3000 Çift	70	2100	—	315	—	16/XI/1942 saat 10,45 de
3	Tire çorap (dahili)	6000 "	60	3600	—	540	—	16/XI/1942 saat 11,30 da
4	Tire çorap (harici)	3000 "	110	3300	—	495	—	16/XI/1942 saat 14 de
5	Yüz havlusu	6000 adet	250	15000	—	2250	—	16/XI/1942 saat 14,30 da
6	Hamam havlusu	2000 "	750	15000	—	2250	—	16/XI/1942 saat 15 de
7	Battaniye I.	530 "	2200	11660	—	1749	—	16/XI/1942 saat 15,30 da
8	Battaniye II.	450 "	2000	9000	—	1350	—	16/XI/1942 saat 16 da

1 — Müstacelen teminine zaruret hasıl olan yukarıda yazılı (8) kalem eşya pazarlıkla talibine ihale edilmek üzere eksiltmeye konulmuştur.

2 — İhale, Yüksek Mektepler Muhasebeciliğinde toplanacak okul alım ve satım komisyonu tarafından yukarıda gösterilen gün ve saatlerde yapılacaktır.

3 — Her parti ayrı ayrı ihale edilecektir.

4 — İsteklilerin iştirak edecekleri partiye ait kati teminatı ihale saatinden evvel Yüksek Mektepler Muhasebeciliği veznesine yaytyırmaları veyahut teminat mektuplarını komisyon başkanlığına ibraz etmeleri lâzımdır.

5 — İsteklilerin bu pazarlığa iştirak edebilmeleri için 2490 sayılı kanunun icap ettirdiği vesikalara haiz bulunmaları şarttır.

6 — Yukarıda yazılı 8 kalem eşyaya ait nümune ile şartnameleri görmek istiyenlerin her gün İstanbul Sanat okuluna başvurmaları. (1233)